BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ ÜLKE RAPORU

KASIM 2017

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR 4

TABLO LİSTESİ 4

YÖNETİCİ ÖZETİ 5

1. GENEL BİLGİ 6

1.1. COĞRAFYA VE İKLİM 7

1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI 7

1.3. NÜFUS VE SOSYAL YAPI 8

2. GENEL EKONOMİK DURUM 9

2.1. TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER 9

2.2. TİCARET VE PİYASA 11

3. EKONOMİ'DE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER 12

3.1. MÜTEAHHİTLİK 12

3.2. HİDROKARBON SEKTÖRÜ 17

3.2.1. Hampetrol 17

3.2.2. Doğalgaz 18

3.3. TURİZM 18

3.4. HİZMET SEKTÖRÜ 19

3.5. ULAŞTIRMA VE TELEKOMÜNİKASYON ALTYAPISI 19

3.6. SAĞLIK 20

3.7. DOĞAL KAYNAKLAR 20

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR 20

4.2. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN GÖRÜNÜMÜ 20

4.3. ÜLKEDE İŞ KURMA MEVZUATI 21

4.3.1. Şirket Kuruluşu 21

4.3.2. Emirliklerde (Şehirlerde) Şirket Kurulması ve Ticari Faaliyetler: 21

4.3.3. Serbest Bölgelerde Şirket Kurulması: 23

4.4. YATIRIMLARA SAĞLANAN TEŞVİKLER 23

4.5. OTURMA VE ÇALIŞMA İZİNLERİ 23

4.6. ÜLKEDEKİ İHALELER 24

5. DIŞ TİCARET 24

5.2. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İTHALATI 24

5.3. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İHRACATI 26

5.4. RE-EXPORT 26

6. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER 27

6.2. DIŞ TİCARET POLİTİKASI 27
6.3. ÜYESİ OLDUĞU ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE ANLAŞMALAR 27
6.4. TARİFELER VE DİĞER VERGİLER 28
7. TÜRKİYE İLE TİCARET 30
7.2. TÜRKİYE'NİN BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NE İHRACATI 30
7.3. TÜRKİYE'NİN BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'DEN İTHALATI 31
8. BURSA İLİNİN İSPANYA İLE DIŞ TİCARETİ 31
9. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER 32
10. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER 32
10.2. FİKRİ, SINAİ MÜLKİYET HAKLARI 32
10.3. DAĞITIM KANALLARI 32
10.4. AÇIK PAZAR 32
10.5. TÜKETİCİ YAPISI, TERCİHLERİ VE HARCAMALARI 33
10.6. TÜRK İŞ KONSEYLERİ 33
11. 2018 YILI İÇERİSİNDE ÖNE ÇIKAN FUARLAR 34
12. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR 34
12.1. GENEL BİLGİLER 34
12.2. PARA KULLANIMI 35
12.3. PASAPORT VE VİZE İŞLEMLERİ 35
12.4. RESMİ TATİLLER VE ÇALIŞMA SAATLERİ 36
12.5. İKLİM 36
12.6. YEREL SAAT 36
12.7. ULAŞIM 36
13. SWOT ANALİZİ 37
14. YARARLI ADRESLER 38
15. KAYNAKÇA 39

KISALTMALAR

GTIP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

USD: United States Dollar (Amerikan Doları)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Nüfus ve Sosyal Yapısı 8
Tablo 2: Birleşik Arap Emirliklerine Ait Genel Ekonomik Göstergeler 9
Tablo 3: BAE Hidrokarbon İhracatı 17
Tablo 4: Hampetrol göstergeleri 17
Tablo 5: Hampetrol İhracat Geliri (1.000$) 17
Tablo 6: Doğalgaz ihraç ettiği ülkeler (1.000 dolar) 18
Tablo 7: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticareti (Milyar $) 24
Tablo 8: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1.000 $) 25
Tablo 9: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1.000 $) 25
Tablo 10: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon $) 26
Tablo 11: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (Milyon $) 26
Tablo 12: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri ile Dış Ticareti (1.000$) 30
Tablo 13: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 $) 30
Tablo 14: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nden İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 $) 31
Tablo 15: Bursa ilinin Birleşik Arap Emirlikleri ile Dış Ticareti (USD) 31

YÖNETİCİ ÖZETİ

- 83.600 kilometrekarelik yüzölçümü ile Birleşik Arap Emirlikleri; Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Fujairah, Umm Al Quwain, Ajman ve Ras Al Khaimah emirliklerinin oluşturduğu bir federasyondur. Federasyon kuruluşu itibariyle devlet başkanının Abu Dhabi eyalet emiri, başbakanın ise Dubai emiri olması yönünde yazılı olmayan bir mütabakat olmasının yanında ülkede siyasi parti bulunmamaktadır. Worldometers verilerine göre ülkenin mevcut nüfusunun 9.5 milyon olduğu tahmin edilmektedir.

- Birleşik Arap Emirlikleri yıllık ekonomi raporunda yer alan verilere göre 2016 yılı için sektörlerin GSYİH içindeki payının; tarım için % 0.7, sanayi için % 44.6 ve hizmetler için % 54.77 olarak kaydedilmiştir.
- İstatistiklere göre, Birleşik Arap Emirlikleri ekonomisi 2016 yılında % 2,3 oranında büyüme göstermiştir. İşsizlik oranı yaklaşık olarak % 3.5 , enflasyon oranı % 2 civarındadır.
- Birleşik Arap Emirlikleri 2016 yılında toplam 356 milyar dolar dış ticaret hacmine sahip olup; 149 milyar dolarlık ihracat, 207 milyar Dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir.
- Ülkenin başlıca ihracat pazarlarının başında uzak asya ülkeleri (Hindistan, Japonya ve Çin) gelmektedir.
- 2016 yılında Birleşik Arap Emirlikleri ve Türkiye arasında gerçekleşen ticaret hacmi 10 milyon dolara yaklaşmıştır. İhracatımız bir önceki yıla göre artış göstererek 5 milyon doları aşmış; ithalatımız artış göstererek 4 milyon dolar civarına yükselmiştir.
- Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne yönelik ihracatı 2012 yılına kadar artış trendindeyken, global mali krizin de etkisiyle 2013-2015 dönemindeki durgun seyreden ihracat 2016 yılında bir önecki yıla göre %15 oranında artış kaydederken; aynı şekilde, düşüş eğilimindeki Türkiye'nin ithalatında da 2016 yılında bir önceki yıla göre %84 oranında yükselme yaşanmıştır.
- Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne sektörel bazda ihracatında; kıymetli taşlar/metaller, demirçelik ve petrol ürünleri ile elektrikli makine ve cihazlar ilk sıralarda yer alırken Birleşik Arap Emirlikleri'nden ithalatında ise ilk sırayı işlenmemiş altın almaktadır.
- 2016 yılında , Bursa ilinden Birleşik Arap Emirlikleri'ne yaklaşık 67 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 14 milyon dolar olmuştur.

1. GENEL BİLGİ

Resmi Adı	Birleşik Arap Emirlikleri
Yönetim Biçimi	7 Emirlikten Oluşan Federasyon
Devlet Başkanı	Halife bin Zaid el-Nehyan
Başkent	Abu Dhabi
Nüfus	9.267.000 (BM-16)
Yüz Ölçümü (km^2)	83.600
Dil	Arapça
Etnik Yapı	Arap, Hintli, Ürdü, Pakistanlı ve Bangladeşli
Dini Yapı	İslam

Para Birimi	Birleşik Arap Emirliği Dirhemi
GSYİH (Milyon $)	325.135 (2016-imf)
KBGSYİH ($)	32.988 (IMF-2016)
Büyüme Oranı (%)	%2,3 (2016-imf)

1.1. COĞRAFYA VE İKLİM

Yüzölçümü 83.600km2 olup, topraklarının %97'si çöldür. BAE, Arap/Iran Körfezine ve Hint Okyanusuna kıyısı vardır. Yedi emirlik içinde coğrafya olarak en büyük olanı Abu Dhabi'dir. AD, ülke topraklarının yaklaşık %86'sını kaplamaktadır. BAE 200'e yakın adayı ihtiva etmekte olup, Abu Dhabi şehri bu adalardan biri üzerine kurulmuştur. Dubai, ülke topraklarının %5'ini oluşturmaktadır.

Ülkede yaz dönemi (nisan-ekim) sıcak ve nemli bir hava görülmektedir. Hava sıcaklığı yaz döneminde 46 dereceye kadar çıkabilmekte ve %100 nem hissedilebilmektedir. Kışları (kasım-mart) ise ülkeye serin iklim hakim olmakta ve sıcaklık 14-23°C arasında değişmektedir. Zaman zaman yaşanan kum fırtınalarının dışında, kış aylarında (aralık-ocak) anlık ve kısa süreli aşırı miktardaki yağış, altyapısı yetersiz olan şehirlerde sele yol açabilmektedir. Su kıtlığı son yıllarda BAE için önemli bir sorun haline gelmiştir. Konutlarda kullanılan su, deniz suyu arıtmasıdır.

1.2. SİYASİ VE İDARİ YAPI

Bağımsızlık öncesinde Aşiretler Devleti (Trucial States) olarak tanınan BAE, 2 Aralık 1971'de İngiltere'den bağımsızlığını ilan etmiş, aynı gün Abu Dhabi Emiri Sheikh Zayed bin Sultan al-Nahyan (1971-2004) ülkenin ilk Başkanı seçilmiştir. Başkenti Abu Dhabi olan BAE, yedi emirlikten/şehirden meydana gelen bir federasyondur.

Federal Yüksek Konsey (FYK): Yedi Emirden oluşan Yüksek Konsey, BAE'deki en üst düzey siyasi karar organıdır. Konsey, üyeleri arasından Devlet Başkanını, Başbakanı ve Bakanları seçmektedir. Yüksek Konsey'in Başkanı, aynı zamanda BAE Devlet Başkanı'dır. Devlet Başkanı (Yüksek Konsey toplantı halinde olmadığı zamanlar) Konsey'in tüm yetkilerini kullanabilmektedir. Dolayısıyla, Devlet Başkanı yasama ve yürütme yetkisine de sahiptir. Abu Dhabi ve Dubai emirlerinin FYK'da veto yetkisi bulunmaktadır.

Devlet Başkanı: BAE'nin kuruluşundan itibaren, Devlet Başkanının Abu Dhabi Emiri, Başbakanın ise Dubai Emiri olması yönünde (yazılı olmayan) bir mutabakat vardır. Dış politika, güvenlik, ordu ve askeri konular ağırlıklı olarak Abu Dhabi Emirliği'nin kontrolündedir. Abu Dhabi Emiri Şeyh Khalifa Al-Nahyan (ülkenin kurucu başkanı Şeyh Zayed Al-Nahyan'ın oğlu) 2004 yılından beri Devlet Başkanıdır. BAE'nin karar alma mekanizmasında, kesin hatlarıyla yasama, yürütme ve yargı olarak kuvvetler ayrımı yoktur. BAE'nin devlet yapısında yasama yetkisi daha çok yürütmededir.

Hükümet: Ülkenin ikinci büyük Emirliği olan Dubai'nin Emiri Şeyh Muhammed bin Rashid al-Maktoum ise 2006'dan beri ülkenin Başbakanıdır. 2016 yılı Şubat ayında halihazırdaki 12. Hükümeti kurmuştur. (aynı zamanda Devlet Başkan Yardımcısı ve Savunma Bakanıdır) 29 üyeli mevcut kabinede kadın bakan sayısı 4'ten 8'e yükseltilmiştir (www.uaecabinet.ae). Ekonomi Bakanı Sultan bin Saeed Al Mansouri'dir (http://www.economy.ae/).

Federal Ulusal Konsey (meclis): BAE'de siyasi parti yoktur. 40 üyeli Konsey'in yarısı (FYK'nin belirlediği adaylar) halkoylamasıyla ve yarısı doğrudan FYK tarafından atanmaktadır. Konsey'de Bakanlıkların politikaları (yasa tasarıları) tartışılmakta, üyeler görüş ve tavsiyelerini dile getirmektedir. Ulusal Konsey'in yasa tasarılarını onama yada veto yetkisi bulunmamaktadır, kararları tavsiye (advisory) niteliğindedir. Zira, yasa tasarıları, Yüksek Konsey'de onaylanmasını ve Devlet Başkanı tarafından imzalanmasını müteakip yasalaşmaktadır. Konsey'in görev süresi 4 yıl olup, Yüksek Konsey'in onayına istinaden Devlet Başkanı tarafından feshedebilmektedir. Yeni seçim 2019 yılında yapılacaktır.

Yargı sistemi: BAE'de "federal" ve "yerel/emirlik" olmak üzere ikili bir adli sistem bulunmaktadır. Bu çerçevede, adli uygulamalarda hem İslam, hem de Batı modellerinin karışımı görülmektedir. Federal yasalar, bu iki tür yasa modelini benimseyen mahkemeler için de geçerlidir. Kişinin bu mahkemelerden hangisine gideceği kendisine kalmıştır. Şeriat mahkemeleri de Yüksek Mahkeme'ye karşı sorumludur. Mahkemelerde jüri sistemi yoktur. (http://www.dubaicourts.gov.ae)

Federal düzeyde en yüksek yargı kurumu olan Federal Yüksek Mahkeme, kendine özgü bir Anayasa Mahkemesi olarak da düşünülebilir. Bu mahkeme, aynı zamanda en yüksek temyiz mahkemesidir. Sivil, ticari ve idari konularda gerçek veya tüzel kişiler arasındaki anlaşmazlıklara iptidai mahkemeler; federal mahkemelerin görev alanı dışındaki konulara ise Emirliklerin kendi (yerel) yargı organları bakmaktadır.

Anayasada belirtilen temel konular haricinde, Abu Dhabi, Dubai ve RAK Emirlikleri adli sorunlarını federal mahkemeye bağlı olmaksızın kendi yerel mahkemelerinde sonuçlandırabilmektedir.

1.3. NÜFUS VE SOSYAL YAPI

BAE nüfusu, yabancı ağırlıklı olarak sürekli artış göstermektedir. Nüfus 2016 yılında 9,2 milyona ulaşmıştır. Başkent Abu Dhabi'nin nüfusu 2,5 milyondur. (dünya bankası).

Dubai nüfusu 2016 yılında yaklaşık 2,7 milyon olup %91'i yabancı, %9'u (233.430 kişi) BAE vatandaşıdır (Dubai İstatistik Kurumu). Başkent Abu Dhabi nüfusunun %81'inin yabancı, %19'unun ise BAE vatandaşı olduğu tahmin edilmektedir (Abu Dhabi İstatistik Kurumu).

Ancak, BAE'nin toplam nüfusunun çoğunluğunu (%80'i) ülkede ikamet izniyle çalışan yabancılar oluşturmaktadır. Yabancıların %60'ını Uzak Asya (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Filipinler) kökenli, %18'ini İran ve Ortadoğu ülkeleri (Lübnan, Suriye, Mısır), %5'ini de bazı batılı ülkelerden (İngiliz/Britanya) çalışmaya gelenler oluşturur. Yabancı nüfus oranı sürekli artmaktadır. Küçük coğrafyası ve yerli nüfusu ile BAE, göçmen ülkesi görünümündedir.

Bu çerçevede, ülkede çalışanların %90'ı yabancıdır. BAE'de başlıca işgücü kaynağını oluşturan uzak Asya kökenli (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Filipinler) göçmenler, başta inşaat olmak üzere emek yoğun sektörlerde düşük ücretler karşılığında işçi olarak çalışırken; ticaret hayatı dışındaki yerli nüfus kamu kurumlarında memur olarak istihdam edilmekte; Avrupalılar (Britanya/İngiltere) ve Lübnanlılar ise özel şirketlerde (veya kamu şirketlerinde) yönetici veya danışman kadrolarında görev alabilmektedir.

Tablo 1: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Nüfus ve Sosyal Yapısı

İSTİHDAM	2014	2015	2016
Toplam Nüfus	9.000.000	9.100.000	9.200.000
İş Gücü	6.200.000	6.300.000	6.300.000
Kadın İş Gücü/Toplam İşgücü %	% 11,8	% 12,1	%12,3
İşsizlik Oranı	% 3,9	% 3,8	% 3,6

Kaynak: Dünya Bankası

Resmi dil Arapça olmakla birlikte; iş ve ticaret hayatında yaygın olarak İngilizce konuşulmakta ve yazışmalar İngilizce yapılmaktadır.

Öte yandan; ülkede son yıllarda göçmen işçilerin yerini BAE vatandaşlarının alması fikrine giderek sıcak bakılmaktadır. Çalışan BAE vatandaşlarının %88'i kamu sektöründe istihdam edilmekte, bunların da %56'sı polis teşkilatında yada askeri kuvvetlerde görev yapmaktadır.

BAE nüfusunun 2016 yılında yaklaşık %85'ini 15-64 yaş grubu oluşturmaktadır. İşsizliğin ilerleyen yıllarda BAE vatandaşları için önemli bir sorun teşkil etmesi muhtemel gözükmektedir. Lokal Arap nüfusun, istihdam edilmesi yönünde politikalar sözkonusudur.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

BAE, 1996 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ), 1998 yılından beri onyedi arap ülkesinden oluşan Pan-Arab Serbest Ticaret Alanı'nın (PAFTA) ve ayrıca Arap Körfezine kıyısı bulunan 6 arap ülkesinden meydana gelen Körfez İşbirliği Konseyinin (KİK/GCC) üyesidir.

2.1. TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

Tablo 2: Birleşik Arap Emirliklerine Ait Genel Ekonomik Göstergeler

Birim		2013	2014	2015	2016	2017*
GSYİH (cari fiyatlarla)	milyar $	387	399	345	325	357
Kişi Başına GSYİH (cari fiyat)	Dolar	42.874	42.943	36.060	32.988	35.236
GSYIH Büyüme Oranı (sabit fiyat)	%	4,7	3,1	3,9	2,3	2,6
Enflasyon (tüketici fiyatları ort)	%	1,1	2,3	4,0	3,2	2,7
Döviz Kuru (1 $: Dirhem)	1 Dolar	3,67	3,67	3,67	3,67	3,67
Toplam Tasarruf/GSYIH	%	41	38	27	24	26
Kamu Açığı/GSYİH	%		4,9	-4,8	-10,8	-8,5
Dış Borç/GSYIH	%	44	48	60	60	56
Kamu Borcu/GSYIH	%	15	15	19	21	19
Cari İşlemler Dengesi	milyar $	71	54	13	-3	0,3
Cari İşlemler Dengesi/GSYIH	%	19	13	3,9	-0,9	0,1
Toplam Rezervi	milyar $	68	78,5	94	95	101
****Enerji ihracatı (petrol & gaz)**	milyar $	151	145	84	69	-
****Toplam İhracat (enerji dahil)**	milyar $	379	380	333	149	-
****Toplam İthalat**	milyar $	294	298	287	207	-

Kaynak: IMF (2017 temmuz)
****Trademap**
***IMF tahmini**

Serbest piyasa ekonomisinin hakim olduğu BAE'nin ekonomik zenginliği büyük ölçüde petrol ve doğal gaz üretimine ve ihracatına dayanır. Sektörün GSYİH içindeki payı yaklaşık %37'dir. Dünya finansal krizi ve en

büyük ithalatçısı Çin ekonomisinin yavaşlaması ve son olarak 2014 yılının ikinci yarısından itibaren petrolün uluslararası piyasa fiyatında yaşanan %50 oranındaki düşüş BAE ekonomisini de (hidrokarbon ihraç gelirini) olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede, sanayi üretimi ve ihracatı da bu dalgalanmalardan doğrudan etkilenirken, harcamalar, tüketim, ithalat dolaylı biçimde etkilenmiştir. İç faizler yükselmiş, kredi piyasası daralmış, piyasadaki para miktarı azalmıştır.

Global finansal kriz ve akabinde petrol fiyatının düşmesinden dolayı cari işlemler fazlası ve bütçe gelirleri azalmıştır. Büyüme hızının yavaşlamasıyla birlikte ekonomi küçülmüştür. Bütçe gelirlerini artırabilmek için, IMF ile de istişare edilerek, 2015 yılında (sıkı) mali ve parasal politikalarla bazı tedbirler yürürlüğe konulmuştur. Bu tedbirler; akaryakıt desteğine/subvansiyona son vermek, kamu kuruluşlarına hibe ve kaynak transferlerini sınırlandırmak, faizleri yükseltmek, kamu harcamalarında tasarrufa gitmek, elektrik ve su tüketim fiyatlarına zam yapmak, şeklinde olmuştur.

Ayrıca, IMF ile de istişare eden Federal Hükümet, petrol fiyatının düşmesinden kaynaklanan gelir düşüşünü telafi etmek amacıyla yeni bir kurumlar vergisini ve 2018 yılında %5 oranında KDV'yi yürürlüğe koymayı planlamaktadır. Öte yandan, global finansal kriz nedeniyle azalan yabancı sermaye ve doğrudan yatırımı artırmaya yönelik (bazı iş alanlarında kurulacak şirketlerde yabancı ortaklık payının artırılması, iflas kanunun/çek düzenleme mevzuatının değiştirilerek cezaların hafifletilmesi ve daha liberal hale getirilmesi gibi) mevzuat değişiklik çalışmalarına devam edilmektedir.

Dünya ekonomisindeki küçülmeden menfi etkilenen BAE ekonomisi (gsyih) 2015 yılında %3,8 oranında büyümüştür. 2016 yılında %2,7 ve 2017 yılında ise %1,5 oranında (düşük seviyede) büyüme öngörülmektedir. (IMF)

BAE, yurtiçi milli hasılası (gsyih) ile Ortadoğu ve Afrika ülkeleri içinde Suudi Arabistan ve İran'dan sonra en büyük üçüncü ekonomi, kişi başı milli gelir sıralamasında ise Katar'dan sonra ikinci ülke konumundadır.

Milli Hasıla (gsyih-nominal-348,6 milyar$) içinde sektörlerin değersel payı (nominal); sanayi %20,6, Hizmetler %78,6 ve tarım %0,8'dir. (dünya bankası-2016)

Merkez Bankasının 2015 yılında 94 milyar$ olan toplam uluslararası rezervi 2016 yılında 85 milyar dolara gerilemiştir. ((http://www.centralbank.ae/en/pdf/bulletin/SBull-Jan-2017.pdf)

Federal Hükümet, 2016 yılı kamu bütçesine (48,5 milyar Dirhem-13,2 milyar $) yakın tutarda 2017 yılı federal bütçesini (48,7 milyar Dirhem) kabul etmiştir. Cüzi miktarda bütçe açığı öngörülmüştür. (Federal Kamu Bütçesi https://www.mof.gov.ae/En/budget/fedralBudget/Pages/Budget2017.aspx)

Ülke içi tüketim harcamaları toplamı 2014 yılında 164 milyar dolardan, 2015 yılında 159 milyar dolara düşmüştür. (euromonitor)

BAE, cari işlemler dengesi fazla veren bir ekonomidir, ancak son yıllarda yaşanan global kriz ve petrol fiyatı düşüşünden kaynaklanan gelir azalmasıyla birlikte cari fazlada azalma sözkonusudur. En çok hidrokarbon ihracatı yaptığı ülkeler Çin ve Japonya ile Hindistan'dır.

BAE ekonomik büyüme hedefine yönelik olarak federal (ve yerel bazda) stratejik kalkınma planını yürürlüğe koymuştur. Kalkınma programlarının ortak özelliği, ekonomiyi petrol ve gaza bağımlı olmaktan çıkarmak ve gelir kaynaklarında çeşitliliği sağlamaktır. Böylece, milli üretim (gsyih) içindeki enerji haricindeki sektörlerin payını artırmak hedeflenmiştir. Kalkınmada öncelik verilmesi planlanan başlıca sektörler; havacılık ve uzay, bilgi teknolojileri, yenilenebilir enerji, ulaşım, turizm, sağlık ve ihracat odaklı sanayi ile petrokimyadır. Ayrıca, elektrik kullanımının azaltılması da hedeflerden biridir. Bahsekonu Stratejik Kalkınma Planları şunlardır; "BAE 2021 Ulusal Vizyonu (https://www.vision2021.ae/en) ve "Abu Dhabi 2030 Ekonomik Vizyonu"dur.

BAE'nin resmi para birimi olan Dirhem konvertibıl olup, ABD Doları'na 1$=3,67 Dirhem kurundan sabitlenmiştir. Merkez Bankası kur oranının korunmasında kararlı olup, bunu enflasyon karşısında bir koruyucu ve istikrar için gerekli bir unsur olarak değerlendirmektedir.

2.2. TİCARET VE PİYASA

BAE'de ticaret düzenlemeleri liberal niteliktedir. Piyasası rekabetçi, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Bölgedeki diğer ülkelerin de önemli ölçüde mal ve hizmet tedarik ettiği veya temin ettiği bir ticaret merkezi konumundadır. Pazarın bu özelliğinden dolayı, ülkede her ülkeye ait ürün bulmak mümkündür. Ülkede tarım ve sanayi üretimi yetersiz olduğundan, ihtiyaçların büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. İthal ettiği başlıca ürünler motorlu taşıtlar, elektrik ve elektronik ürünler, mücevherat, parfüm ve kozmetik ile gıdadır. En büyük tedarikçileri Çin, Hindistan ve ABD'dir.

Nitekim, başta Amerikalı ve Avrupalı büyük firmalar olmak üzere çok sayıda yabancı firma, özellikle ülkenin ticaret merkezi konumunda olan Dubai'de temsilcilik açmak suretiyle, BAE pazarının yanısıra diğer Körfez ülkeleri ve yakın Afrika ve uzak asya ülkelerine ait piyasaları buradan takip etmektedir. Dubai, rekabetin çok yoğun olduğu bir serbest pazardır. Dubai, bulunduğu coğrafyada ticaret, finans ve turizm merkezi (hub) olma stratejisi izlemektedir. Pazar/nüfus olarak küçük olduğundan, dış ticareti "re-export"a dayanmaktadır. Liman ve serbest bölgelerinde alt yapı ve hizmet anlayışı gelişmiştir. Kalkınmada Hong Kong ve Singapur'u örnek almaktadır. Başlıca satış yaptığı pazarlar; İran, Irak, Hindistan ile Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleridir. Kayda değer sayıda İran kökenli nüfusun ve işadamının yaşadığı Dubai, İran'a uygulanan uluslararası ambargonun kaldırılmasını Dubai ekonomisi için olumlu bir gelişme olarak değerlendirmektedir. Re-export, enerji ürünleri satışı haricinde, önemli bir dış ticaret geliridir. İran, Irak ve Hindistan başlıca re-export pazarlarıdır.

Ekonominin petrol ve doğalgaza bağımlılığının azaltılmasına yönelik olarak Hükümetin sektörel üretim ve yatırımların çeşitlendirilmesi çabaları olumlu karşılanmakta, özellikle turizm (sağlık turizmi dahil), emlak, finans ve sağlık gibi sektörlere yatırım yaptığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, "Abu Dhabi 2030 Planı-https://www.ecouncil.ae/en/pages/default.aspx" çerçevesinde 200 milyar dolar değerinde yatırım yapılması ve ülke milli gelirinin %64'ünün petrol dışı sektörlerden oluşması öngörülmektedir. Nitekim, ülke gelir kaynaklarını çeşitlendirmeye yönelik devlet politikası ve özel sektörde yaşanan canlanma neticesinde, petrol-dışı gelirlerin geçmiş yıllara göre, milli gelirdeki payı gittikçe artmaktadır.

2008 yılında etkisini gösteren küresel ekonomik krize kadarki dönemde BAE ekonomisindeki genişlemede, hidrokarbon ihracat gelirlerindeki artışın yanısıra, ülkedeki yerli ve yabancı yatırımlardaki ve özel tüketimdeki artışın da etkisi olmuştur. Böylece, ülkede yaşayanların refahı artmış, kredi olanaklarından yararlanma kapasitesi yükselmiş, hızlı nüfus artışının etkisiyle iç tüketimde de hızlı bir artış meydana gelmiştir.

Ayrıca, BAE Hükümeti son dönemde elde ettiği deneyim ve sermaye birikimi sayesinde dış pazarlarda yatırıma yönelmiştir. Hükümet sahip olduğu kamu şirketleri aracılığıyla çeşitli ülkelerde telekom ve sanayi şirketleri ile bankalar satın almaktadır. Ayrıca, bahsekonu kamu şirketlerinin liman, serbest bölge işletme, turizm ve gayrimenkul geliştirme gibi projeler aracılığıyla gelişmekte olan ülkelere yatırım yapmaya yöneldiği dikkati çekmektedir.

BAE'de Gelir ve Kurumlar Vergisi ile KDV ve ÖTV gibi iç vergi uygulamaları bulunmamaktadır. Sadece, ülkede faaliyet gösteren yabancı petrol şirketleri ile yabancı bankalar karları üzerinden belirli oranda vergiye tabidir.

Dünya Bankasının 2016 yılı çalışmasına göre 190 ülke içinde BAE; iş yapma kolaylığı açısından 34, yeni bir işe (ticari faaliyete) başlama kolaylığı açısından ise 65. sırada yer almaktadır.

3. EKONOMİ'DE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

3.1. MÜTEAHHİTLİK

İnşaat ve emlak sektörü BAE ekonomisi içinde petrol ve ticaretten sonra, üçüncü büyük sektör konumundadır. BAE inşaat sektörünü, Dubai ve Abu Dhabi Emirlikleri belirlemekte olup; her iki Emirlik ülkenin büyümesinin de itici gücüdür.

Projelerin yapım ve tasarım aşamasında görev alan teknik müşavirlik firmaları, ihalelerin yönlendirilmesinde ve projede kullanılacak malzeme seçiminde son derece belirleyici olurken, proje üstlenecek müteahhit firmanın malzeme seçme serbestisi yok denecek kadar azdır.

Müteahhit firmaların BAE pazarında karşılaşacakları en önemli zorluklardan birisi, artan rekabet ve düşen kar marjları ile çalışmak olacaktır. Ancak, projelerde iş sahibi idare yada şirket tarafından yapılacak ödemelerde gecikme olması durumunda yada inşaat malzemelerinin fiyatlarında beklenmedik bir artış olması durumunda, projeyi karlı bir şekilde tamamlamanın çok zor hale gelebilmektedir. Nitekim, son yıllarda bina (konut, ofis, alış-veriş merkezi, otel tarzındaki) projelerinin ihaleleri düşük karlarla üstlenilmekte ve genelde yerel firmalar tercih edilmektedir.

Özellikle 2004'den başlayarak Körfez Bölgesinin en büyük inşaat-emlak faaliyetlerine sahne olan BAE, 2008 yılında global finans krizinin inşaat sektörü üzerindeki etkilerini çok belirgin olarak yaşamıştır. 2010 ve 2011 yıllarında, krizin etkilerinin azalmaya başladığı görülmekle birlikte, başta Dubai olmak üzere bütün Emirliklerde emlak kalemlerinde ortaya çıkan arz fazlaları, yeni projelere başlanmasını zorlaştırmış ve müteahhitlerin kar oranlarına olumsuz baskı yapmıştır. Arz fazlasının yanısıra, Euro bölgesindeki finansal kriz ve durgunluk ve petrol fiyatlarının düşmesi ile ambargo altındaki İran ekonomisinde yaşanan olumsuzluklar gibi etkenler de, BAE'de yabancılara yönelik satış yapılan emlak projelerinin performanslarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Kamu İhale Kanunu ile federal kamu proje ihalelerine teklif verme hakkı, BAE'li tedarikçi ve yüklenicilere veya en az %51 oranında hissesi BAE vatandaşlarına ait olan ve BAE'de yerleşik şirketlere verilmiştir. Yada ihalelere katılabilmek için yerel bir acenta veya distribütör kullanılması gerekmektedir. Ancak, hizmet yada ürünün BAE'de bulunmaması halinde, kamu ihalelerine yabancı firmalar davet edilebilmekte ve gerekli ihale/proje koşullarını karşılaması durumunda doğrudan yabancı firmaya ihale verilebilmektedir.

Bu çerçevede, müteahhitlik firmalarımızın, özellikle Abu Dhabi'deki konut, altyapı (otoyol, kanalizasyon, elektrik, su ve aydınlatma), enerji, sağlık (hastane) ve turizm (otel, avm) sektörlerindeki mega projeleri de takip etmelerinde yarar bulunmaktadır.

Körfez Bölgesinde yapılacak alt yapı yatırımları içinde %35 paya sahip olacak Abu Dhabi emirliğinde taahhüt üstlenebilmek için firmalarımızın anılan merkezde şube veya limited şirket kurmak yoluyla yapılanmaları ihale prosedürleri gereği zorunlu bulunmaktadır. Bahsekonu iş fırsatlarıyla beraber, bölgede yapı sektörü için çekim merkezi olan Abu Dhabi'de müteahhitlik firmaları arasındaki rekabet de artmış bulunmaktadır. Dolayısıyla firmalarımızın ihtisas sahibi olduğu teknik yönden farklılaşma gerektiren sahalara yönelmeleri, sözkonusu rekabetin getireceği engellerin bertaraf edilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu bağlamda, BAE Yönetiminin yürürlüğe koyduğu Stratejik Kalkınma Planları şunlardır; "BAE 2021 Ulusal Vizyonu (https://www.vision2021.ae/en) ve "Abu Dhabi 2030 Ekonomik Vizyonu"dur. (https://www.ecouncil.ae/en/pages/default.aspx). Abu Dhabi 2030 Programı çerçevesinde 200 milyar dolar değerinde yatırım yapılması öngörülmektedir.

BAE'de mega projelerin sahibi başlıca emlak geliştirme (property developer) şirketleri aşağıda belirtilmektedir. Kamu kuruluşları: Aldar: www.aldar.com, Emaar: www.emaar.com, Nakheel: www.nakheel.com, Dubai World: www.dubaiworld.ae, Ntaional Holding: www.nh.ae,. -Özel şirketler: Habtoor: www.habtoor.com, Futtaim: www.alfuttaim.com, Damac: www.damacproperties.com, Al Badie: www.albadiegroup.com, Tdic: www.tdic.ae .

Emlak sektörüyle ilgili düzenlenen başlıca fuarlar;

http://www.internationalpropertyshow.ae/ & www.cityscapeabudhabi.com & http://www.realestateshow.ae/ & www.cityscapeglobal.com.

Sektör ve projeler hakkında son güncel bilgiler için Abu Dhabi ve Dubai Ticaret Ataşeliklerimizle de temasa geçilebilir.

3.2. TARIM VE GIDA

BAE, genelde çöl düzlüklerden ibaret bir araziye sahiptir. El-Ayn Emirliği topraklarının bir kısmı, Umman Denizi kıyısındaki Fuceyre Emirliği'nin Haceru'l-Garbi dağlarının eteklerindeki topraklar tarıma elverişlidir. Petrol gelirlerinin ülke ekonomisine katkı sağlamaya başladığı 1970'li yılların başında 15.000 hektar olan ekilebilir alan, günümüzde BAE'nin toplam alanının % 3.1'ine tekabül eden 260.000 hektara çıkarılmıştır. Ülkenin zor iklim koşullarından dolayı, tarım sektörünün GSYİH'ye katkısı %2 civarındadır ve gıda ihtiyacının % 90'ı ithalatla karşılanmaktadır. Başlıca BTSO | 10 tarım ürünleri hurma, sebze, karpuz, kümes hayvanlarının eti sütü ve yumurtasıdır. % 4'lük bir alanda hurma ağaçları ve kuraklığa dayanıklı bitki çeşitleri yetişmektedir. Ülkeye yayılmış 40 milyondan fazla hurma ağacından elde edilen mahsül bir kenara bırakılırsa, meyve olarak sadece limon ve mango üretilen BAE'de sebze yetiştiriciliği dağlık ve nispeten mevsimsel yağış alan sınırlı bölgelerde yapılmaktadır. Ülkede çiftçilikle uğraşan işgücünün fazla olmasından dolayı, sektör hem federal devletten hem de yerel yönetimlerden önemli miktarda teşvik almaktadır. Devletin tarım sektörüne olan desteğinin siyasi gerekçelerle devam etmesi beklenmektedir. Gıda fiyatlarındaki artış nedeniyle ve gıda arzını sağlayabilmek için Sudan ve Pakistan gibi ülkelerde yatırımlar yapılmaktadır. Ülke topraklarının %87'sini oluşturan Abu Dhabi Emirliği, ülke genelindeki toplam 6.313 seranın ve 22,797 adet tarım çiftliğinin büyük bölümünü elinde bulundurmaktadır. Çevre ve Su Bakanlığı (MEW) tarım, orman ve balıkçılık politikalarını tespit etmekte, sulu tarımı yaygınlaştırmak amacıyla ülkenin sınırlı su kaynaklarının artırılması ve yönetimine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Tarım arazilerinin büyük kısmı halka ait olup devlet az sayıda çiftlikte deneme üretimi yapmaktadır. Yabancı firmalar azınlık hissesi temelinde yerli firmalar ile ortaklık oluşturmak suretiyle tarım sektöründe faaliyet gösterebilriler. Abu Dhabi hükümeti tarım sektörünü geliştirmek üzere yerel halka arazi dağıtmakta, üretim için gerekli olan gübre, tohum ve su gibi ihtiyaçları tedarik etmektedir. Hükümet mahsulün bir kısmını destekleme alım fiyatı üzerinden satın alarak nihai tüketiciye, belediyeye ait perakende satış birimlerinde, tarla fiyatı baz alınarak bu ürünleri sunmaktadır. Al Ain şehrinde 1987'den beri faaliyet gösteren sebze ürünlerini paketleme ve işleme fabrikası yerel tarım ürünlerinin bir bölümünün değerlendirilmesine hizmet etmektedir. Fabrikanın 500 tonluk dondurulmuş ürünler ve 60.000 tonluk domates salçası işleme kapasitesi bulunmaktadır. Abu Dhabi merkezli Foodco tesislerinde un üretim-işleme tesislerinin kapasitesi günlük 200 tondan 800 tona yükseltilmiştir. Sözkonusu fabrikada 50 farklı çeşitte hayvan yemi üretimi (kümes, deniz ve diğer besi hayvanlarına yönelik) yapılmaktadır. Foodco'nun ayrıca pirinç, tuz, şeker ve yemeklik yağ gibi bazı temel ürünlerin tedariğine yönelik portföyü bulunmakta; Orta Doğu ve Körfez Bölgesi'nde birçok ülkeye dondurulmuş beyaz et, kırmızı et ve sebze tedariği yapmaktadır. Dubai Yatırım Şirketi tarafından 1995'de kurulan Sofralık Yağ Üretim tesisi İsviçreli CAM Group ile ortaklık biçiminde Jebel Ali serbest Bölgesinde yıllık 1.500 ton kapasite ile faaliyet göstermektedir.

3.3. HAYVANCILIK

Ülke toprakları her ne kadar tarıma elverişli olmasa da hayvancılık yapılması için bir engel bulunmamaktadır. Hayvancılıkta keçi, koyun, deve, inek ve at yetiştiriciliği ön plana çıkmakla beraber kümes hayvancılığı ve yumurta üretimi için kurulan çiftliklerin tüketim ihtiyacına cevap vermediği görülmektedir. Tarım alanında tüketici ihtiyaçları dikkate alındığında, taze süt talebinin % 83'ü, yumurta talebinin %38'i, et talebinin % 28'i ve beyaz et ihtiyacının ise sadece % BTSO | 11 18'i yerli üretimle karşılanabilmektedir. BAE'de altı adet büyük ve dört adet küçük tavuk çiftliği ve ülkenin her bölgesinde çok sayıda küçük çiftlikler bulunmaktadır. Çiftlikler tavuk eti yanında yumurta ve canlı tavuk satışı da yapmaktadır. Ülkede kümes hayvanı çiftliklerinin artması çoğunlukla kıyma, köfte, köri gibi dondurulmuş ürünler veren yerel et işleme endüstrisinin ve hayvan yemi üreten firmaların gelişmesini sağlamıştır. İthal ve yerel üretim ürünleri arasında büyük fiyat farkı bulunmaktadır. İthal ürünlerin perakende satış fiyatı yerel ürünlerin 2/3'ü kadardır. Dondurulmuş tavuk fiyatı da taze tavuğun 2/3'ü kadardır. Uluslararası piyasa fiyatlarının değişken olması, ürünlerin çabuk bozulabilmesi nedeniyle ithalatçılar haftalık veya aylık olarak sınırlı miktarda ürün ithal etmeyi tercih etmektedir. BAE yerel halkının beyaz ete talebi beyaz etteki az kolesterol nedeniyle yüksektir. Tüketiciler daha çok dondurulmuş veya taze tavuk eti satın almayı tercih etmektedir. Ülkede üretilen tavuğun elle ve İslami kurallara uygun olarak kesim yapıldığı yönündeki düşünce, ürünlerin yerel halk tarafından yüksek fiyata rağmen daha fazla tercih edilmesine yol açmaktadır. Tavuk budunun toptan fiyatı düşük olduğundan ailelerden çok, hastane, restoran, ordu gibi kurumlar tarafından tercih edilmektedir. Kemiksiz tavuk ise (göğüs eti gibi) daha çok Arap/Lübnan restoran ve kafetaryaları tarafından satın alınmaktadır. Ülkeye gelen turist ve ziyaretçilerin fazla olması ile restoran ve otellerin fazlalığı da önemli bir etkendir. Dünyadaki en büyük et ve et ürünleri ithalatçısı olan Körfez Bölgesi'nde talebin büyük kısmı tavuk eti ve ürünlerinedir. Kişi başına ortalama 50 kg yıllık beyaz et tüketimi ile BAE ilk sırada gelir. Kuş gribi nedeniyle hızlı bir düşüş gözlense de hastalığın etkilerinin azalmasıyla talepte tekrar canlanma başlamıştır. İthalat donmuş, taze veya soğutulmuş olarak yapılmaktadır. İthalat yapılan en önemli ülkeler Brezilya, Suudi Arabistan, ABD, Fransa ve Danimarka olup,;özellikle tavuk budu ithalatında ucuz fiyatıyla ABD öne çıkmakta, ürünlerini restoran, kafe ve hazır yemek şirketlerine satmaktadır. Danimarka ve Brezilya ürünleri özellikle yabancılar tarafından az su içerdiği için tercih edilmektedir. Fransız menşeli tavuk etleri çok fazla su içerdiği gerekçesiyle ülke pazarındaki popülerliğini kaybetmiştir. İthal ürünlerin %15'i Körfez Ülkelerine, İran'a, Kuzey Afrika'ya ve Asya ülkelerine re-export edilmektedir. Ülke içi talep yüksek olduğundan ihracat miktarı çok düşüktür. İhraç edilen ürünlerin çoğu kıyma, köfte gibi işlenmiş ürünlerdir. Tavuk eti ihracatı konusunda, miktar veya fiyat açısından herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Hemen her türlü canlı hayvan ithalinde gümrük vergisi muafiyeti uygulanmakta, işlenmiş ürünlerde ise %5 gümrük vergisi alınmaktadır. Balıkçılık ve inci avcılığı, BAE gıda sektörünün geleneksel olarak önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

3.4. PERAKENDE SEKTÖRÜ

BAE nüfusunun %75'ini barındıran Abu Dhabi, Dubai ve Sharjah'da yaşayan tüketiciler büyük ölçekli perakende zincirlerinden alışveriş etme eğilimindedir. Diğer Emirlikler'de yaşayan tüketiciler ise daha ziyade mini marketler ve bakkal türü küçük perakende birimlerini tercih BTSO | 12 etmektedirler. Hipermarket, mağaza zincirleri ve süpermarketlerin BAE gıda piyasasındaki payı %50 gibi önemli bir seviyede bulunmaktadır. BAE'ye özgü bir gelişme ise genelde Emirlik yönetiminin bir iştirakı olarak ortaya çıkan Kooperatif mağazaları; yerli sermaye gruplarının katılmasıyla gelişmişlerdir. Kooperatif türü mağaza zincirleri faaliyetlerinin ilk dönemlerinde daha ziyade düşük gelir grubuna ait tüketicilere hitap ederken daha sonra cazip yerleşkelerde büyük ölçekli mekânlarda, ürün çeşitliliğini arttırarak ve cazip fiyat sunarak; ülke perakende piyasasındaki paylarını %30'a çıkartmıştır. Kooperatif türü büyük perakendeciler dışında genelde zincir mağazalar gıda ürünleri için kendi ithalatlarını doğrudan yapmakta veya yerel ithalatçı firmalar aracılığı ile ürünleri tedarik

etmektedirler. Perakendeciler zaman zaman tek bir marka için bir konteynıra tekabül etmeyecek daha ufak miktarlı siparişler verebildikleri gibi ürünlerin depolanması ve lojistiği için ithalatçı, toptancı ve distribütör firmadan destek talep etmektedirler. Başta Hintli, Pakistanlı, Bangladeşli, Filipinli ve İranlı olmak üzere nüfusunun %80'i göçmenlerden oluşan BAE'de farklı tüketim kalıpları ve tercihlere hitap edecek biçimde çok çeşitli gıda ürünlerini market raflarında bulmak mümkündür. Gıda ürünlerinin vergiden muaf veya düşük gümrük vergisine tabi olması yanında KDV benzeri vergi uygulamalarının bulunmaması ürün fiyatlarının diğer ülkeler ile mukayeseli olarak düşük seviyede kalmasını sağlamaktadır. Ülkenin coğrafi konumu ve kolay ulaşım olanakları itibariyle pek çok pazar ile yoğun ticaret içinde bulunması yanında, gıda sektöründe ihtiyaçların % 90'ının ithalat yoluyla karşılanması nedeniyle, pazarda tedarikçi firmalar açısından çok yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Tüketim ömrü nedeniyle hızlı bozulabilir ürünler Körfez veya Ortadoğu bölgesinden temin edilirken, uzak mesafelerde bulunan ülke firmaları uçak kargosunu da kullanarak pazarlama yapmaktadır.

3.5. SANAYİ

BAE'de GSYİH'nin % 48,6'sına sahip sanayi seköründe başlıca alanlar petrol, petrokimyasallar, balıkçılık, alüminyum, çimento, gübre, ticaret gemileri tamiri, inşaat malzemeleri, tekne yapımı, el sanatı, kimya, metal, ağaç ürünleri ve mobilya, tekstil, gıda, içecek ve tütündür. Sharjah Emirliği'nde sanayi yatırımı maliyeti diğer Emirlikler'den %35 daha ucuz olup; sanayi yatırımlarının %50'si burada bulunmaktadır. BAE'de imalat sanayi hidrokarbona dayalı olmakla birlikte diğer bazı imalat sanayi alt sektörleri de büyümektedir. Sektöre yapılan yatırımlarla yaklaşık 3 bin civarında fabrika kurulmuş; çoğu Asyalı göçmenlerden oluşan 200 bin üzerinde kişiye iş imkanı sağlanmıştır. Sektördeki sanayi kuruluşlarının çoğu kimyasal maddeler, ev aletleri, kağıt, gıda, giyim ve yedek parça üretimi yapan hafif sanayi kuruluşlarıdır. Emirlikler ve ülke bazında özel sektör katılımının artırılması için adımlar atılmış, özel sektör işletmelerine Emirates International Bank aracılığıyla yatırımcılara düşük faizli kredilerden yararlanma imkânı sunulmuştur. Son yıllarda önemli bir sektör haline gelen alüminyum üretiminde Dubai Hükümetinin sahip olduğu Dubai Alüminyum dünyanın ilk on alüminyum üreticisi arasındadır. Üretimin büyük kısmı BTSO | 13 ihraç edilmekte ve kalanı ise diğer sektörler tarafından kullanılmaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde belirtildiği üzere, Mubadala Development Company, Abu Dhabi'nin sanayi temelinin genişletilebilmesi açısından önem arz etmekte olup; hükümetin kalkınma stratejisi doğrultusunda yeni girişimlerin kurulması ve varolanların geliştirilmesi için uygun bir yerleşimdir. Dubai hizmet sektörünün ve teknolojinin merkezi olmayı hedeflerken, Abu Dhabi rekabet gücü yaratan sektörlerin (ucuz enerji ve iş gücü kaynaklarına erişimin kolay olmasının da etkisiyle) ağır sanayi ve imalat sektörleri olduğuna inanmaktadır.

3.6. OTOMOTİV

BAE'de otomotiv üretimi bulunmamaktadır. İç pazarda satılan ya da re-export edilen taşıtlar ithal edilmektedir. BAE pazarı 1.4 milyon taşıttan ibarettir. Sektör yıllık %10 büyümektedir. Pazarın en büyük tedarikçisi Japonya'dır. Avrupa ve Amerikan arabaları ikinci ve üçüncü sırayı paylaşmaktadır. BAE motorlu taşıtlar piyasasına hakim imalatçılar; Toyota, Nissan, Honda, Mitsubishi, Mercedes, Range Rover, Walkswagen, Ford ve GMC'dir. Dubai, BAE taşıt stokunun yaklaşık %50'sine sahiptir. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Bölgesi'nde satılan dört çekerli araçların (Jeep) %70'inin Suudi Arabistan ve BAE'de olduğu tahmin edilmektedir. Motorlu taşıtlar pazarına yönelik olarak BAE'de oto finans piyasası da oluşmuştur. Taşıtların 2/3'ü taksitli finans yoluyla satılmaktadır. Altı yıla kadar uzanan ödeme vadeleri söz konusudur. BAE'de 15 ticari banka ve 3 uzman kuruluş oto finans hizmeti sunmaktadır. Motorlu taşıtlar alt sektörü, tamirat ve bakım ile yedek parça ve aksesuarlar ticaretinden müteşekkildir. Bu kapsamdaki Dubai firmalarında ortalama yedi kişi istihdam edilmektedir. Bahsekonu alt sektör firmaları küçük ölçekli olup, en fazla on eleman çalıştırmakadır. İthal edilen oto yedek parça ve aksesuarlarının %65'i diğer ülkelere re-export edilmektedir. Sektör ürünleri, Dubai'nin ençok reexport ettiği ürünler sıralamasında onuncu sırada yer almaktadır.

Ortadoğu, Afrika ve Doğu Avrupa önde gelen re-export pazarlarıdır. KİK bölgesindeki yüksek yaşam standardı, yükselen petrol fiyatı ve bu çerçevede hızla büyüyen milli ekonomiler ile artan nüfus bölgedeki otomotiv sektörünün gelişmesinde itici güçlerdir. Bölgedeki siyasi gelişmeler, Irak'taki durum gibi, BAE'den yapılan motorlu taşıtlar re-exportu üzerinde etkili olmaktadır. Bununla birlikte, oto yedek parçaları ve aksesuarları pazarını taklit/sahte ürünlerden korumak için önlemler alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bahse konu taklit ürünler piyasada %30 oranında pay sahibi olmuştur. Dubai'de her yıl düzenlenen Automechanika Gulf Fuarı oto yedek parça ve aksesuarları açısından Avrupalı imalatçı firmaların katılmayı tercih ettiği uluslararası sektörel fuardır.

3.7. BANKACILIK/FİNANS

Merkez Bankasının 2016 yılı sonu itibarıyla; aktifler toplamı 99 milyar$, uluslararası toplam rezervi ise 85 milyar$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

BAE Bankacılık sektörü, Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) içinde aktif toplamı (711 milyar$) en büyük olanıdır. Merkez Bankası raporuna göre, ülkede 23 yerli ve 35 yabancı olmak üzere toplam 58 banka faaliyet göstermektedir. Bankaların 46'sı ticari banka statüsündedir. Ayrıca, 9 yabancı bankanın da temsilcilik ofisi bulunmaktadır. İslami finans alanında ise 8 banka yer almaktadır.

(http://www.centralbank.ae/en/index.php?option=com_content&view=article&id=149&Itemid=97)

Ticaret bankalarının yanısıra piyasada İslami bankalar da (Abu Dhabi/Dubai/Sharjah/Emirates İslamic Bank vd) hizmet vermektedir. "Sukuk" adı verilen İslami tahviller, BAE piyasasında alınıp satılmakta, geleneksel bankalar da İslami bankacılık taleplerine cevap verebilmek amacıyla bünyelerinde İslami bankacılık departmanları oluşturmaktadır. Ülkede uluslararası döviz (sermaye ve kar transferi dahil) serbest olup, uluslararası ödemelerde akreditif açılması mümkündür (Bankalar Federasyonu: http://www.uaebf.ae)

Abu Dhabi (www.adx.ae) ve Dubai'de (http://www.dfm.ae) birer borsa faaliyet göstermektedir. Heriki borsada halka açık toplam 125 şirket (onbeşi yabancı) hisseleri işlem görmektedir. BAE Merkez Bankasının ekonomi raporuna göre, heriki borsanın 2015 yılı sermaye (capitilisation) tutarı toplam 694 milyar Dirhemdir (189 milyar Dolar). En çok kar getiren kuruluşlar bankalar, telekom ve emlak şirketleri olmuştur. Ayrıca, Dubai Uluslararası Finans Merkezi (https://www.difc.ae/) bünyesinde kurulan Dubai Uluslararası Finans Borsası da (DIFX), bölgenin (serbest bölge statüsünde) finans merkezi olma hedefi kapsamında etkinliğini sürdürmektedir.

Global finansal krizin başlamasıyla ülkeyi terk eden yaklaşık 50 milyar Dolar tutarındaki yabancı sermaye, özellikle emlak projeleri ağırlıklı verilen kredileri önemli boyutlara ulaşan BAE bankacılık sektörünü zor durumda bırakmıştır. Kredi- Aktif rasyosu bozulan bankacılık sektörü, dış finansman imkanlarının da kapanmasıyla iç piyasa taleplerini karşılamada yetersiz kalmıştır.

Ayrıca, global finansal kriz nedeniyle 100-110 dolar/varil seviyesinden 30 dolar/varile kadar düşen ham petrol fiyatları ve gelişmelerden birinci derecede etkilenen emlak-inşaat ve bankacılık sektörlerinin de etkisiyle düşüş yaşayan BAE menkul kıymet borsaları, petrol fiyatlarındaki kısmi toparlanma ile beraber kısmen de olsa yükselme trendine girmiş izlenimi vermektedir.

Global mali krizin finans piyasalarına etkilerini hafifletmek, likidite ve kredi mekanizmasının daha sağlıklı işletilmesi ve piyasalara gerekli güvenin verilmesi amaçlarıyla, Abu Dhabi Emirliğinde faaliyet gösteren beş büyük bankaya (National Bank of Abu Dhabi, Abu Dhabi Commercial Bank, Union National Bank, Abu Dhabi Islamic Bank, First Gulf Bank) anılan Emirlik kaynaklarından doğrudan sermaye aktarımı yapılmıştır.

Sözkonusu müdehalenin, kriz döneminde Abu Dhabi Emirliği'nde mali sistemin daha sağlıklı yürütülmesine ve bankalara duyulan güvenin artmasına önemli katkı sağlamıştır.

3.2. HİDROKARBON SEKTÖRÜ

Sektörün bünyesinde hamperol, petrol ürünleri ve doğalgaz yer almaktadır. BAE'nin toplam sektörel ihracatı

Tablo 3: BAE Hidrokarbon İhracatı

İthalatçılar (ilk 5 ülke)	2012	2013	2014	2015	2016
Japonya	43,314,131	41,919,826	40,759,519	22,776,233	16,658,145
Hindistan	15,431,946	14,104,323	14,423,678	8,545,251	8,060,527
Çin	8,773,877	10,295,027	12,931,728	8,536,470	7,105,588
G. Kore	14,529,622	17,542,527	15,276,202	7,809,642	6,193,102
Singapur	14,660,524	15,329,378	14,096,513	7,086,511	5,557,578
GENEL TOPLAM	143,799,819	151,661,103	145,166,095	84,435,344	69,251,420

Kaynak: Trademap

BAE'nin hidrokarbon ihracat pazarı Uzak Asya ülkeleridir. Japonya en büyük petrol müşterisidir. İstatistiklere göre, BAE'nin 2015 yılı dünya hidrokarbon ihracatındaki payı %4,5'tur. Sektörel ihracat kapsamında dünyada ilk 10 ülke arasındadır. Hampetrol (gtip: 2709) ihracat gelirinin toplam ihracatındaki payı %34'tür. (trademap)

3.2.1. Hampetrol

Abu Dhabi'de 1958 yılında, Dubai'de ise 1966 yılında keşfedilmiştir. Abu Dhabi'de özellikle denizde yeni rezervlerin keşfi ve mevcut rezervlerin geliştirilmesi yönündeki çalışmalara devam edilmektedir. En zengin rezerv miktarı (50 milyar varil) AD sahilindeki Yukarı Zakum Sahasındadır. Dubai'nin rezervi 4 milyar varildir. BAE'nin 2014 yılı itibarıyla petrol rezervi 97,8 milyar varildir. Miktar olarak dünyanın 7. büyük rezervi olup, payı %6'dır. BAE'deki petrolün %95'i Abu Dhabi Emirliği'nde üretilmektedir. BAE'nin 2005 yılı günlük petrol üretimi ortalama 3 milyon varile ulaşmıştır. İhracatı ise 2,4 milyon varil/gün seviyesindedir.

Tablo 4: Hampetrol göstergeleri

		2013	2014	2015	2016
Hampetrol Rezervi	Milyar Varil	97,8	97,8	97,8	97,8
Hampetrol Üretimi	Milyon Varil/Gün	2,8	2,8	3,0	3,0
Hampetrol İhracatı	Milyon Varil/Gün	2,7	2,4	2,4	2,6
Petrol İhracat Fiyatı (ort.)	Dolar/Varil	110	98,9	52,4	45,3
Petrol İhracat Geliri	Milyar $	129	102	61	55

Kaynak:IMF

Rafinerilerinin petrol işleme kapasitesi 1,1 milyon varil/gün düzeyindedir. Sektörün 2015 yılında GSYİH içindeki payı yaklaşık %37'dir. Mevcut rezerv ve üretim miktarıyla yaklaşık 100 yıl yetecek petrole sahiptir.

Tablo 5: Hampetrol İhracat Geliri (1.000$)

Ülkeler (ilk 6 ülke)	2012	2013	2014	2015	2016
Japonya	33,455,492	33,313,984	31,784,340	17,505,996	12,863,374
Hindistan	12,968,659	12,053,004	11,679,081	6,246,425	5,631,425
Tayland	14,028,738	15,762,380	10,637,329	6,532,927	4,666,887
Singapur	11,510,489	11,259,850	10,078,440	4,701,214	4,022,280
Çin	7,479,299	8,367,315	9,088,933	5,095,217	3,861,686
G. Kore	9,869,396	12,502,723	11,602,208	5,613,415	3,842,089
Genel Toplam	102,375,250	106,395,155	97,980,458	52,472,747	40,584,193

OPEC üyesi BAE, petrol ihracatının yaklaşık %98'ini Asya ve Pasifik ülkelerine yapmaktadır (opec). Petrol ihracatının günlük 2,5 milyon varil olması ve ihracat fiyatının ortalama 50 dolar/varil seviyesinde seyretmesi durumunda, BAE'nin petrol ihracatından sağlayacağı gelir yılda yaklaşık 45 milyar dolar düzeyinde olacağı hesaplanmaktadır.

3.2.2. Doğalgaz

Dünyanın en büyük yedinci doğalgaz rezervine (215 trilyon ft3) sahiptir. Dünya rezervlerinin %7'sidir. Bunun %95'den fazlası Abu Dhabi'de (196 trilyon ft3), geri kalanı ise Sharjah (10,7 trilyon ft3), Dubai (4,1 trilyon ft3) ve Ras al-Khaimah'da (1,1 trilyon ft3) bulunmaktadır. Toplam gaz üretimi ise yaklaşık 5,4 milyar ft3 seviyesindedir. 2015 yılı doğalgaz (gtip:2711) ihracat geliri, tüm ihracatı içinde %6 paya sahiptir.

Son yıllarda çevre ile ilgili kaygıların artması dolayısıyla doğalgaz daha çok ilgi çeken bir yakıt türü haline gelmiş ve kullanımı artmıştır. Hızlı sanayileşmenin getirdiği iç talep artışının (özellikle ana hammaddesi doğalgaz olan petrokimya sanayinde) yanısıra, enerji üretimi ve su arıtma kapasitesinin artırılması amacıyla doğal gaz üretimine ağırlık verilmesi planlanmaktadır.

Tablo 6: Doğalgaz ihraç ettiği ülkeler (1.000 dolar)

Ülkeler (ilk 5)	2012	2013	2014	2015	2016
Japonya	8,108,063	7,410,276	7,306,513	3,947,498	2,438,831
Çin	768,839	1,006,951	3,112,579	2,535,219	2,337,067
Hindistan	1,318,038	1,307,023	1,945,226	1,046,302	1,167,794
Endonezya	993,420	993,299	1,035,267	883,860	733,307
G. Kore	1,053,010	1,332,415	1,126,650	493,833	348,947
Genel Toplam	13,282,054	13,251,474	19,716,332	9,783,302	7,625,600

Kaynak: Trademap

B.A.E ayrıca, dünyadaki en büyük hidrokarbon üreticileri arasında yeralmakla birlikte, temiz enerji konusunda bölgenin ve dünyanın öncü ülkelerinden birisi olma yönünde çaba harcamaktadır. Bu kapsamda, Abu Dhabi'de Masdar adında bir yenilenebilir enerji şehri kurulmuştur. Ayrıca, Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'na da (IRENA) evsahipliği (http://www.irena.org) yapmaktadır.

3.3. TURİZM

Dünyanın en önemli turizm destinasyonlarından biri olan BAE'de ekonomik çeşitlendirme planlarında turizm sektörünün gelişimi hedeflemiş ve başarılı projelere imza atılmıştır. Dubai kıyılarına dört adet yapay ada inşa edilmiş, bir adet kapalı kayak merkezi kurulmuştur. Dünyanın en yüksek ve tek yedi yıldızlı oteli olan Burj alArab, Aralık 1999'da açılmıştır. BAE ayrıca birçok turnuvaya da (tenis, golf, kriket, at yarışı gibi) ev sahipliği yapmaktadır. T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde ifade edildiği üzere; özellikle Dubai'de yoğunlaşan perakendecilik hizmetleri, her yıl düzenlenmekte olan "Dubai Alışveriş Festivali" ve "Dubai Yaz Sürprizleri" adı altında düzenlenen etkinlikler 40°C'nin üzerinde seyreden sıcaklıklara rağmen diğer Körfez ülkelerinden ve Avrupa'dan gelen turistler sayesinde Dubai'nin turizm gelirlerinin 2013 yılında %3,3 oranında artmıştır. Şubat 2010'nda açılan Dubai Cruise Terminal ile Emirlik, 120 gemiye ve 325.000 yolcuya ev sahipliği yapmayı da hedeflemektedir. Turizm konaklama sektörüne yönelik önemli altyapı yatırımları başlatan ve önümüzdeki üç sene içinde 20 yeni otelin tamamlanarak hizmete girmesinin planlandığı Abu Dhabi Emirliği'nde turizm gelirlerinin de bu paralelde artması beklenmektedir. Abu Dhabi Emirliği ayrıca sahip olduğu Etihad Havayolları filosunu genişletme ve uçuş mesafelerini artırma yoluna gitmiştir. Mevcut iki adasını turizm projelerine açmış, belirli yatırım bölgelerinde yabancılara 99 yıllığına kiralama (leasing) yoluyla mülkiyet hakkı tanımıştır. T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'ne göre; Abu Dhabi'de turizm projeleri kapsamında değerlendirilebilecek

olan ve müteahhit firmalarımız ve inşaat malzemesi sektörümüze önümüzdeki dönemde fırsatlar sunabileceği düşünülen önemli projeler arasında Abu Dhabi'de yer alan Saadiyat Adası müze bölgesi öne çıkmaktadır. Saadiyat Adasında Louvre Abu Dhabi, Guggenheim Abu Dhabi ve Şeyh Zayed Müzelerinin inşa edilmesi planlanmaktadır.

3.4. HİZMET SEKTÖRÜ

Dubai Ticaret ve Sanayi Odası tarafından yapılan piyasa araştırmasına göre Dubai hizmetler sektörü pazarlama, ticaret, lojistik, gayrimenkul/menkul ve finansal (leasing) kiralama ile teknik hizmetlerden oluşmaktadır. Pazarlama hizmetleri içinde reklam ve halkla ilişkiler %41, doğrudan pazarlama %26 ve pazar araştırması faaliyetleri %14, finansal kiralama (leasing) hizmetleri içerisindeki oto kiralama % 56 makina ve ekipman kiralama %16 oranında pay almaktadır. Hizmetler sektöründe faaliyet gösteren firmaların %79'luk kısmı orta ve küçük ölçekli, kalanı ise büyük ölçekli firmalardır. Mevcut haliyle Singapur ve Hong-Kong'tan sonra dünyanın 3. büyük re-export merkezi olan Dubai; Körfez Bölgesi, Orta Doğu, Kuzey ve Doğu Afrika, İran ve Hindistan'ı da içine alan ve 2 milyar nüfusa hitap eden, her türlü ticari faaliyetler için bir üs konumundadır.

3.5. ULAŞTIRMA VE TELEKOMÜNİKASYON ALTYAPISI

BAE'nin deniz, hava ve kara ulaşım ağı tüm bölgeye yüksek standartlarda hizmet sunmaktadır. Özellikle Dubai'deki Jebel Ali ve Rashid Limanlarında büyük hacimli kargo işlemlerine hizmet verilmekte, yine Dubai Havalimanı da hem yolcu hem de kargo taşımacılığında bölgenin en önemli merkezi konumunda bulunmaktadır.

Jebel Ali Serbest Bölgesi ve Limanı da ayrıca tüm Körfez ülkeleri içerisinde deniz taşımacılığının en önemli lojistik merkezi durumundadır. Jebel Ali Limanı Singapur ve Hong Kong'tan sonra üçüncü en kalabalık limandır. Dünyanın önde gelen 125 deniz taşımacılığı firması Dubai'ye uğramaktadır. 2008 yılı Mart ayında kamuya ait beşinci havayolu şirketi Fly Dubai'yi kuran BAE'de bulunan diğer havayolları şirketleri; Emirates (Dubai), Air Arabia ve RAK Havayolları (Sharjah)'dır. Uluslararası Dubai Havaalanı'ndan ise günde 100 farklı noktaya 300 uçuş bulunmaktadır. Bunun dışında ülkede toplam 42 havaalanı (8 tanesi uluslararası havalimanı), 4.080 km'lik karayolu ve 58 ticaret gemisi bulunmaktadır.

Abu Dhabi'deki ulaşım departmanı ulaşım ağının gelişmesi için 2010-2015 yıllarını kapsayan 5 yıllık bir kalkınma planı hazırlamıştır. Buna göre, ülkenin ilk Dubai ve Abu Dhabi arası hızlı treni yapılacaktır. Ayrıca, Khalifa Limanı ve sanayi bölgesine liman tesisi yapımı, Abu Dhabi metrosu yapımı, taşımacılık için demiryolu koridoru ve yeni karayolları yapımı da planlanmaktadır. Abu Dhabi ulaşım departmanının bu plan çerçevesindeki bir diğer önemli projesi ise BAE ile Suudi Arabistan arasına otoyol yapımı projesidir.

Bölgede en çok yabancı yatırım çeken ülke BAE'dir. Bu yatırımların büyük bir çoğunluğu ise altyapı alanında yapılmaktadır. Altyapı projelerinin geliştirilmesi için yapılan harcamalarının %30'u ise Dubai tarafından gerçekleştirilmektedir. Kuwait National Bank verilerine göre, GCC ülkelerindeki projelerin %45'i BAE'de gerçekleşmektedir. Buna göre, BAE'deki planlanan ve devam etmekte olan projelerin toplam değeri 926 milyar dolardır. 2015 yılında ise ülkede inşaat ve altyapı alanlarında yapılan toplam yatırımın 124,8 milyar dolar olması beklenmektedir.

T.C. Ekonomi Bakanlığı BAE Ülke Profili'nde yer aldığı üzere, 250 milyon dolar değerinde olan ve 2000 yılında açılan Dubai Internet Şehri (Dubai Internet City, DIC) ile Dubai'nin bölgenin eticaret merkezi yapması hedeflenmiştir. Jebel Ali Serbest Bölgesi gibi DIC'de de serbest bölge teşvikleri (%100 mülkiyet, 50 yıl boyunca kurumlar vergisi muafiyeti, gümrük vergisi muafiyeti ve karları ülkelerine gönderebilme gibi) uygulanmakta ve kaliteli bir bilgi ve teknoloji altyapısı sunulmaktadır.

3.6. SAĞLIK

BAE medikal sektörü ihtiyacının %90'ını ithalat yoluyla karşılamaktadır. BAE'de ilaç sektörü satışlarının %20'si iç pazara yapılmakta olup; satışların %80'i ihracata yöneliktir. Tanınmış ilaç markaları re-export edilmektedir. Özellikle Hindistan, Pakistan ve İran ilaç sektörünün başlıca re-export pazarlarıdır.

BAE Hükümetin'nin başlıca öncelikleri arasında sağlık sektöründe kaliteyi yükseltmek yer almaktadır. Kişi başına düşen sağlık harcaması 1.547 Dolar civarındadır. Sözkonusu miktar diğer körfez ülkelerine göre oldukça yüksektir. Bu rakam Suudi Arabistan'da 917 dolardır. Gelecek beş yıl içinde toplam sağlık harcamalarının yerel para birimi cinsinden yıllık ortalama %17 artması beklenmektedir. Buna rağmen sağlık harcamalarının GSMH içindeki oranı hala %3,2 gibi oldukça düşük bir orandır (Gelişmiş ülkelerde bu oran %18 civarındadır).

BAE'de hastane yatak sayısı açığı sağlık sektöründe kapsamlı yatırım ihtiyacını gündeme getirmektedir. Dünya standartlarına göre sağlık sektöründe 250 kişi başına bir hastane yatağı düşmesi gerekirken, bu rakam BAE'de 555 kişidir. BAE'de, hastane yatak sayısının artırılması planlanmaktadır. Bu çerçevede, ülke genelinde 5,7 milyar Dolar tutarında hastane projesi açıklanmıştır. Yapımı yeni başlatılacak hastane projeleri için medikal ekipman ve mobilya türü donanım ihtiyacının dış tedarikçi proje firmaları aracılığıyla karşılanacak olması da BAE'ye yönelik ihracat fırsatlarını artırmaktadır.

Son yıllarda ekonomisini çeşitlendirme yönünde önemli gelişmeler gösteren (başkent) Abu Dhabi Emirliği, başlatmış olduğu yoğun altyapı, emlak ve turizm projeleri ile önemli sayılara ulaşacak biçimde yurtdışından göç almakta ve bu gelişmeler paralelinde sağlık hizmetleri sektörüne yönelik yeni yatırım ihtiyacı doğmaktadır.

3.7. DOĞAL KAYNAKLAR

Yeraltı sularının yetersizliği ve su talebinin karşılanmasındaki güçlükler nedeniyle, kullanılan suların %80'i deniz suyunu arıtma tesislerinden karşılanmaktadır. BAE'de her emirlik kendi elektrik ve su sistemlerini işletmekte olup, son yıllarda elektrik şebekelerinin birleştirilmesi gündeme gelmiştir.

Federal Hükümet, Ağustos 1998'de BAE'nin ilk ulusal çevre yasasını onaylamıştır. Sözkonusu yasa ile birlikte emisyon hacmi üzerine kısıtlamalar getirilmiş ve bunun gibi birçok önlem hayata geçirilmiştir.

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

4.2. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN GÖRÜNÜMÜ

BAE ekonomisi, 2008 yılında etkisini göstermeye başlayan global mali krizden ve müteakiben 2014 yılının ikinci yarısından itibaren başlayan petrol fiyatındaki düşüşten ciddi şekilde etkilenmiş olmakla birlikte, halen Körfez'in en dinamik, tüm Ortadoğu ve Afrika Bölgesinin politik ve ekonomik olarak en istikrarlı ve güvenli ülkelerinden birisidir. Batının ekonomik ve ticari sistemini benimsemiş ve uygulamaktadır. Dubai dünyanın üçüncü, bölgenin ise en önemli ticaret (re-export) merkezidir.

BAE, doğrudan yabancı sermaye yatırımlar açısından önemli fırsatlar sunabilecek bir pazardır. Özellikle serbest bölgeleri (www.uaefreezones.com) yabancı yatırımcılara geniş imkanlar ve avantajlar sağlamaktadır. BAE'ye yapılacak yatırımlarla hem ülke pazarına yönelik hem de komşu bölge ülkelerine yönelik ihracat açısından önemli bir avantaj kazanılacağı düşünülmektedir.

BAE'de ayrıca, Dubai-2021 ve Abu Dhabi-2030 Kalkınma Planlarında yabancı yatırımcıya hizmet vermek üzere (serbest bölge statüsünde) Sanayi Bölgelerinin artırılması hedeflenmektedir.

-Dubai 2021 Plan: http://www.dubaiplan2021.ae/dubai-plan-2021/
-Abu Dhabi 2030 Plan: www.ecouncil.ae/PublicationsEn/economic-vision-2030-full-versionEn.pdf
Halihazırda faaliyet gösteren başlıca sanayi bölgeleri aşağıda belirtilmektedir.
-Abu Dhabi Industrial City: www.zonescorp.com
-Khalifa Industrial Zone-Abu Dhabi: www.kizad.com
-Dubai Industrial Park: www.dubaiindustrialpark.ae
-Dubai Investment Park: www.dipark.com
-Emirates Industrial City-Sharjah: www.ei-city.net

Ayrıca, Dubai şehri içinde "Al Quoz Sanayi Bölgesinde" küçük-orta boy hafif sanayi tesisleri de faaliyet göstermektedir.

4.3. ÜLKEDE İŞ KURMA MEVZUATI

4.3.1. Şirket Kuruluşu

Bölge ülkelerini hedef pazar tayin eden üretici/imalatçı uluslararası firmalar, Dubai yada diğer kuzey emirliklerindeki serbest bölgeleri lojistik/depolama merkezi ve dağıtım üssü olarak değerlendirmektedir. 2016 yılı Dünya Bankası verilerine göre BAE, iş yapma kolaylığı endeksinde 189 ülke içerisinde 31. sırada yer almaktadır.

BAE'de şirket kuruluşu, 1984 tarih ve 8 sayılı Şirketler Kanunu çerçevesinde yürütülmektedir. Şirket kuruluşu öncesinde, BAE barosuna kayıtlı bir avukatlık firması ile temasa geçilmesinde yarar bulunmaktadır.

Ülkede; iki farklı yerde şirket kurulması imkanı bulunmaktadır. Emirlikler (şehirler) içinde yada serbest bölgelerde. Temel fark, şehirlerde kurulacak şirket için yerel ortak (sponsor/kefil) zorunluluğu varken, serbest bölgede yerel ortak gereği yoktur. (http://www.uaeinteract.com/)

4.3.2. Emirliklerde (Şehirlerde) Şirket Kurulması ve Ticari Faaliyetler:

Yabancılar için Emirliklerde ticari faaliyet türleri; "şirket (LLC) kurmak", "şube/branch" veya "temsilcilik ofisi/representative office" açmaktır.

Öte yandan; yabancı firma, ülkede tüzel bir varlık tesis etmeden ürünün piyasada ticaretinin yapılmasını istemesi durumunda %100 BAE sermayeli bir firmayı "ticari acenta/commercial agent" tayin etme imkanını da sahiptir.

-Şirket (LLC) Kurulması: BAE'de uzun dönem ticari varlık göstermek isteyen yabancılar tarafından tercih edilen şirketleşme türü Limited Şirket (LLC)'dir. LLC, enaz 2 ençok 50 ortakla kurulabilmektedir. Yabancılar, şirket hisselerinin en fazla %49'una sahip olabilmekte, %51 çoğunluk ise (bir veya daha fazla) yerel ortağa ait olmak zorundadır. Kuruluş sermayesi en az 150.000 Dirhem'dir. Ancak, Dubai'de 300 bin dirhemdir (82 bin dolar). Şirketin günlük yönetimi için yabancı ortak veya yabancılar müdür (manager) olarak atanabilmektedir. LLC şirketinin konusu ve amacı; sigortacılık, bankacılık veya para yatırımına ilişkin olamamaktadır.

Dubai'de ticari şirket faaliyeti için Ekonomi Bakanlığının Dubai Şubesi (Department of Economic Development) tarafından ticaret lisansı düzenlenmesi ve bilahare Dubai Ticaret ve Sanayi Odası tarafından da firmanın üyelik kaydının yapılması gerekmektedir. Şirketin iştigal alanına göre ilgili diğer kamu kurumlarınca tanzim edilen belgelere de ihtiyaç duyulabilmektedir. (Şirketin iştigal alanına göre bazı durumlarda özel izin alınması gereken kurumlar:

İmalat/Sanayi Projeleri için Maliye ve Sanayi Bakanlığı, Müteahhitlik/Mühendislik Danışmanlığı içinse Dubai Belediyesidir)

-Şube veya Temsilcilik Ofisi Açılması: Yabancı şirketler, BAE Ekonomi Bakanlığı'ndan uygunluk alarak ve isimlerini Bakanlıktaki Yabancı Şirket Tescil Dairesine kaydettirerek şube (foreign company branch) veya temsilcilik ofisi (representative office) açabilmektedir. Bilahare, Dubai'de Department of Economic Development (DED) lisans düzenlemekte ve Ticaret ve Sanayi Odasına üyelik kaydı yapılmakta, kuruluş sermayesi gerekmemektedir.

"Temsilcilik Ofisi" ile sadece ilgili ürün ve hizmetin promosyonu/reklamı yapılabilmektedir. İhracat, ithalat ve iç piyasada satış gibi ticari faaliyetler sözkonusu değildir. "Şirket Şubesi" yoluyla ise, yabancı firmaya sadece sicilinde kayıtlı ürününün ticaretini yapmasına imkan tanınmıştır.

Her iki haldede, yıllık belirli bir ücret ödemek suretiyle, "yerel bir hizmet görevlisi" (local service agent) istihdam etmek zorunluluğu bulunmaktadır. Bu kapsamda, bir BAE vatandaşı yerel hizmet görevlisi (service agent) olarak atanmaktadır. "Servis agent" statüsünün "ticari acenta-commercial agent-" kavramı ile karıştırılmaması gerekmektedir. "Service Agent"; şirketin idaresine karışamamakta ve mali konularda herhangi bir sorumluluğu/yetkisi bulunmamaktadır. Görevi kamu ihalelerini takip etmek ve ilgili belgeleri teslim etmek, vize alımı veya işçi kartları çıkartılmasını temin etmek ya da reklam, kampanya ve pazarlama (promotions) faaliyetleri gibi konularda yardımcı olmaktır. Bu çerçevede, yerel hizmet görevlisinin (local service agent), ticari acentayla (commercial agent) karıştırılmaması gerekmektedir.

-Ticaret Acentalığı (commercial agency) düzenleyen 1981 tarihli ve 18 sayılı Federal Kanun uyarınca; yabancı bir şirket, BAE vatandaşını ya da %100 BAE sermayeli bir firmayı ülke genelinde ya da belirli Emirliklerde ticari acenta tayin edebilmektedir. Acentalık; ilgili ürünün pazarda dağıtımını, satışını ve ilgili hizmetin verilmesini kapsamaktadır. Acentalar, öncelikle Ekonomi Bakanlığında (Commercial Agencies Committee) tescil olunmaktadir. Ticari acenta/distribütör (trade agent) bir BAE vatandaşı ya da %100 BAE sermayeli bir firma olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, yabancı ortaklı bir BAE firmasının, yabancı başka bir firmanın ticari acentalığını/distrübütörlüğünü yapması mümkün değildir.

Ticari Acentalık Sözleşmesi süreli yapılmaktadır. Sözleşmenin başlangıç tarihi ile geçerlilik süresi, sözleşmeyi süresinden önce sona erdirecek özel şartlar, acentanın yetki bölgesinin (tüm BAE olacağı gibi sadece bir Emirlik de olabilmektedir.) belirtilmesi en önemli unsurlardır.

BAE'ye ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, pazarın koşullarını ve tüketicinin alışkanlıklarını iyi bilen acenta veya distribütörün pazarlama ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Bu yüzden acenta seçimi oldukça önemlidir. Dolayısıyla, acentalık anlaşması öncesinde ilgili firmanın BAE pazarındaki performansının gözlenmesi genelde tercih edilen bir yoldur.

(http://www.economy.gov.ae/ServicesGuide/Commercial%20Affairs%20Sector/Commercial%20Agencies.pdf)

4.3.3. Serbest Bölgelerde Şirket Kurulması:

Ülkede uygulanan en başarılı ekonomik kalkınma ve yabancı sermaye çekme politikalarından birisi serbest bölgelerin geliştirilmesi olmuştur. S.B'lerde 50 yıl vergi muafiyeti ve yerel ortağa ihtiyaç duymadan %100 yabancı sermayeli şirket kurma avantajı sözkonusudur. Yerel sponsor görevi, serbest bölge idaresi tarafından yerine getirilmektedir.

Şirket kuruluş tescil işlemleri serbest bölge idaresinde yapılmaktadır. Serbest Bölge İdaresi, iş ile ilgili olarak yerel idare ile olan ilişkilerin koordinasyonunu sağlamaktadır. Bu işlemler; vize işlemleri, yasal ve konsolosluk işlemleri, göçmenlik işlemleri, sağlık kartlarının çıkarılması, ehliyet ve araba kaydı ve iletişim gibi konuları içerebilir. Her serbest bölgenin kuruluş izinleri, masrafları ve kira bedelleri farklıdır.

Serbest bölgede kurulu bir firma, dış piyasadan satın aldığı bir ürünü Emirlik içine satmak istemesi durumunda da, yine Emirlik içinde yerleşik bir acenta tayin etmek zorundadır. Serbest bölgeler üçüncü ülke olarak değerlendirilmektedir.

Ülke genelinde 45 serbest bölge bulunmaktadır. Bunların içinde en gelişmiş olanı ise 1985 yılında Dubai'de kurulan Jebel Ali Serbest Bölgesi'dir (http://jafza.ae/). Serbest bölgedeki sanayi yatırımlarının büyük kısmı, hafif sanayi ve son aşama montaja yöneliktir. Ayrıca birçok yabancı şirket bu serbest bölgeyi (çevre ülkelere yönelik re-export/transit sevkiyat için) ana dağıtım merkezi olarak kullanmaktadır.

Ayrıca, Abu Dhabi, Sharjah, Ras al Khaimah, Fujairah, Ajman ve Umm al-Qaiwain Emirliklerinde de aktif serbest ticaret bölgeleri bulunmaktadır. (http://www.uaefreezones.com/)

4.4. YATIRIMLARA SAĞLANAN TEŞVİKLER

Serbest bölgelerde kurulan yabancı şirketlere birçok avantaj sağlanmaktadır. Bunlar, yerel bir çoğunluk hissedarının bulunması şartına tabi değildir. Yabancı yatırımcılar sermayenin % 100'üne sahip olabilirler. Dahası, ithalatta gümrük vergisi bulunmamaktadır. Ayrıca, yerel idarelerin vergi isteminden vazgeçmeleri durumda, kurumlar vergisi veya gelir vergileri kaldırılır.

Misyonu Arap ihracatını teşvik etmek olan Arap Ticaret Finansmanı Programı, yeniden finansman imkânları, sevk öncesi finansmanı, ihracat ücretleri ve alıcının kredisini önermektedir. BAE'de kurulan ve % 51 oranında hissesi yerel kişi/kurumlarda olan yabancı şirketler bu imkânlardan yararlanabilir.

4.5. OTURMA VE ÇALIŞMA İZİNLERİ

Çalışma Vizesi - Mevzuat: İşveren-Personel arasındaki istihdama ilişkin esaslar 1980 tarihli ve 8 sayılı Federal İş Kanunu'na dayanmaktadır. Kanun'da bilahare, 1981, 1985 ve 1986 yıllarında yürürlüğe konulan Federal Kanunlar ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Çalışma Vizesi Prosedürü: Yabancı bir kişinin BAE'de çalışabilmesi için BAE vatandaşı yada BAE'de yerleşik faal bir firmanın sponsorluğuna ihtiyaç bulunmaktadır. İşveren/sponsorun (employer), ilk aşamada Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'na başvurması ve Bakanlıkta dosya açtırması gerekmektedir. Bakanlığın uygun görüşünün alınmasını müteakip, sırayla aşağıda belirtilen belgelerin düzenlenmesi gerekmektedir.

a. İstihdam Vizesi (Employment Visa): Göçmen İşleri Dairesi

b. Sağlık Testi (Medical Test - Health Card): Devlet Hastanesi

c. Çalışma Kartı (Labour Card): Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı

d. İkamet İzni (Residence Permit): Göçmen İşleri Dairesi

İşveren-Personel uyuşmazlığında ilk başvuru mercii Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı'dır. Bakanlığın aldığı kararın tarafları tatmin etmemesi ve sorunun çözülememesi durumunda Mahkemeye başvurulmaktadır.

4.6. ÜLKEDEKİ İHALELER

İspanya'daki mevcut bütün ihaleler; http://www.emiratestenders.com/ ve http://tenderuae.com/ adreslerinde yayımlanmaktadır. Açılan tüm ihalelere bu adresten ulaşmak mümkündür.

5. DIŞ TİCARET

BAE toplam dış ticaret hacmi 2016 yılında 356 milyar Dolar olup; 149 milyar dolarlık ihracat, 207 milyar Dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. İhracatında hidrokarbon (petrol, petrol ürünleri ve doğalgaz) önemli yer tutmaktadır. İthalatında ise makinalar, kıymetli taşlar, ve motorlu taşıtlar önde gelen sektörlerdir.

Tablo 7: Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dış Ticareti (Milyar $)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2012	350	261	89	611
2013	379	294	85	673
2014	380	298	82	678
2015	333	287	46	620
2016*	149	207	-58	356

Kaynak: TradeMap
*Yansıma Veri

5.2. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İTHALATI

BAE piyasasında yabancı rekabet çok yoğundur. Satılacak ürünün kalite ve fiyat açısından rekabet üstünlüğüne sahip olması önemlidir. Ayrıca, satış sonrası hizmet ve standartlara uygunluk gibi faktörlerin önemi de göz ardı edilmemelidir. Piyasada güven kaybetmiş bir marka veya firmanın bu piyasada bir daha tutunabilmesi çok zordur. İthalat yapacak firmanın, ülke içinde yerleşik ve "ticaret lisansı" ve ticaret odası üyelik sertifikası sahibi olması ve çalıştığı bir bankası olması gerekmektedir.

Gümrük Vergileri: İthalat genel olarak %5 oranında gümrük vergisine tabidir. Gümrük vergisi, ürünün CIF bedeli üzerinden tahsil edilmektedir. İthali yasak ve kontrol altındaki ürünler listesine www.dubaicustoms.gov.ae adresinden de erişim sağlanabilmektedir. Gümrük vergi oranların AB Komisyonu.(http://madb.europa.eu/madb/datasetPreviewFormATpubli.htm?datacat_id=AT&from=publi) adresinde yayınlamaktadır.

Standardizasyon: Gıda ürünleri ithalatında ürünün standardı, ambalajı ve ambalajı üzerinde "üretim tarihi ve son kullanım tarihinin" belirtilmiş olmasına bilhassa dikkat edilmektedir. BAE'de ürün standartlarından sorumlu kurum ESMA'dır (www.esma.gov.ae).

Tablo 8: **Birleşik Arap Emirlikleri'nin İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1.000 $)**

GTİP NO	GTIP AÇIKLAMA	2014	2015	2016
7113	Mücevherat (altın ve pırlanta)	9,804,579	7,219,447	13,552,521
7108	Altın (işlenmemiş, yarı işlenmiş olanlar)	29,746,353	25,508,002	13,468,907
8517	Telefon cihazları	25,020,316	8,952,377	10,059,328
8703	Binek Otomobiller	15,964,988	13,763,125	9,605,252
7102	Elmaslar	12,785,637	11,389,470	9,221,639
8802	Hava taşıtları (uçaklar, helikopter)	5,832,856	5,700,826	8,384,051
2710	Mineral yakıtlar (benzin, motorin, fuel-oil)	7,636,292	1,139,751	7,644,631
8411	Turbojetler	4,891,918	3,954,785	4,126,261
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri	8,573,917	2,489,967	3,936,086
8708	Motorlu taşıtların aksam ve parçaları	3,315,013	1,901,196	2,058,606
3004	Tıbbi İlaçlar	2,932,020	1,978,239	1,788,262
8905	Yüzer sondaj ve üretim platformları	102,643	815,355	1,760,278
8481	Borular, kazanlar, depolar için valfler	2,231,121	2,030,382	1,584,689
8904	Tugs and pusher craft	2,152	7,547	1,562,098
8528	Monitorler ve projektörler	2,939,658	802,863	1,411,361
8544	İzole edilmiş teller, kablolar	1,425,753	1,103,011	1,330,323
	GENEL TOPLAM	298,611,277	287,024,848	207,021,114

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

İthalatında önde gelen başlıca sektörler; Kıymetli taşlar/mücevherat, makinalar, elektrik ve elektronik ürünler, hava taşıtları, motorlu taşıtlar, petrol ürünleri, hazır giyim, demirçelik, plastikler (gtip:39), deniz taşıtları, mobilya, parfüm ve kozmetik, eczacılık ürünleridir.

Tablo 9: **Birleşik Arap Emirlikleri'nin Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1.000 $)**

ÜLKELER (İLK BEŞ ÜLKE)	2013	2014	2015	2016*
ÇİN	36,394,414	45,002,963	22,845,146	30,066,956
HİNDİSTAN	24,418,686	22,088,030	17,859,649	30,041,758
ABD	25,067,252	23,997,532	19,334,455	22,379,793
ALMANYA	12,545,712	14,079,091	11,931,541	16,330,961
İNGİLTERE	12,882,098	9,174,332	6,171,677	9,227,080
TÜRKİYE	5,005,070	4,351,942	3,418,962	3,418,962
GENEL TOPLAM	294,966,918	298,611,277	287,024,848	207,021,114

Kaynak: Trademap

***Yansıma veri**

BAE'ye düzenli olarak yüksek ihracat yapan başlıca ülkeler; Çin, Hindistan, ABD ve Almanya'dır.

5.3. BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN İHRACATI

İhraç edilen başlıca ürünler sektörler itibarıyla; hidrokarbon, mücevherat, metaller, plastikler, elektrik ve elektronik ürünler, makinalar, ve motorlu taşıtlardır.

Tablo 10: Birleşik Arap Emirlikleri'nin İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon $)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA (ILK 10 ÜRÜN)	2013	2014	2015	2016
2709	Ham petrol	87.299.330	72.072.127	33.786.877	40,584,195
7108	Altın (işlenmemiş)	23.121.748	12.332.311	16.253.350	25,770,565
2710	Mineral yakıtlar (benzin, motorin)	30.494.566	27.400.207	14.099.270	20,030,188
2711	Petrol gazları	8.513.105	8.380.666	4.482.853	7,625,599
7102	Elmaslar	15.149.901	14.286.504	12.181.355	7,359,211
7601	İşlenmemiş alüminyum	1.553.568	3.647.367	4.650.892	4,529,300
3901	Etilen polimerleri	1.283.999	1.672.891	1.766.091	3,004,054
7113	Mücevherat (altın ve pırlanta)	9.242.036	11.806.174	10.985.119	2,151,907
3902	Propilen	560,468	539,813	381,921	1,111,366
7408	Bakır teller	1,651,030	1,489,016	881,569	1,011,385
	GENEL TOPLAM	379.488.768	380.339.616	333.362.350	149,481,820

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Hidrokarbon ihracatının toplam ihracatı içindeki payı 2013 yılında %33 iken, 2014 yılında %28'e ve 2015 yılında %15'e gerilemiştir. Petrol fiyatlarının %50'den fazla düşmesi ihracat gelirini olumsuz etkilemiştir.

Tablo 11: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (Milyon $)

Ülkeler (ilk 5 ülke)	2013	2014	2015	2016*
HİNDİSTAN	19.068.607	12.984.199	10.568.516	19,240,913
JAPONYA	42,527,755	41,595,447	23,521,357	17,298,553
İSVİÇRE	4.299.564	5.601.376	4.131.837	16,568,223
UMMAN	5.696.432	6.048.046	5.494.224	10,480,471
ÇİN	12,823,526	15,763,357	11,514,032	9,994,363
TÜRKİYE	6.020.012	3.217.083	2.720.416	3,701,152
GENEL TOPLAM	379.488.768	380.339.616	333.362.350	149,481,820

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

BAE'nin başlıca ihracat pazarları; uzak asya ülkeleridir (Hindistan, Japonya ve Çin).

5.4. RE-EXPORT

BAE (özellikle Dubai) re-export merkezidir. Yılda yaklaşık 100 milyar$ tutarında komşu ve çevre ülkelere re-export işlemi yapılmaktadır.

Re-export edilen başlıca ürünler telefon cihazları, elmas, mücevherat, yolcu ve eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar ile bunların aksam ve parçaları, kozmetik ve temizlik ürünleri ile hazır giyim ve ayakkabıdır.

İran, Suudi Arabistan, Irak, Hindistan ve Hong Kong başta olmak üzere, çevre ülkeler (Kuveyt, Bahreyn, Mısır, Afganistan, Pakistan, Singapur) re-export yapılan pazarlardır.

6. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

6.2. DIŞ TİCARET POLİTİKASI

BAE'nin dış ticaret (ve ekonomi) politikası liberaldir. Uluslararası rekabetin yoğun yaşandığı bir serbest pazara sahiptir. Yabancı sermayeye açıktır. Ekonomi politikalarını gerektiğinde IMF ile de istişare etmektedir. Geleneksel hedefi, Hongkong ve Singapur gibi bölgesinde ticaret, finans ve turizm merkezi olmaktır.

Hidrokarbon gelirleri, ekonomisinin dayanıklılığını artıran en önemli kaynağıdır. Coğrafya ve nüfusu küçük olduğundan dış ticaretini re-export yönünde geliştirme gayreti devam etmektedir. Doğu Afrika-Ortadoğu-Yakın Asya bölgesindeki en istikrarlı ve güvenli ülkedir.

6.3. ÜYESİ OLDUĞU ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE ANLAŞMALAR

DTÖ: BAE, 1996 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü'nün üyesidir. BAE, DTÖ'nün Asyalı gelişmekte olan ülkeleri grubuna dâhildir.

KİK (GCC): BAE, Körfez İşbirliği Konseyi'nin de (Gulf Cooperation Council/GCC) bir üyesi olup, aynı zamanda üye ülkeler arasında 2003 yılında uygulamaya geçirilen Gümrük Birliği'ne de dahildir. KİK üyeleri arasında 1 Ocak 2003 itibariyle Gümrük Birliği ve müteakiben oluşturulan KİK Ortak Pazarı ise 1 Ocak 2008 itibariyle yürürlüğe girmiştir. Gümrük Birliği kapsamında Konsey'in altı üyesi (Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri) ortak bir gümrük politikası ve gümrük tarifesi (%5 oranında) üzerinden diğer ülkelerle ticari alışverişlerini gerçekleştirmektedir.

GAFTA: Pan-Arab Serbest Ticaret Alanı (PAFTA yada GAFTA), 1 Ocak 1998 tarihinde Arap Ligi üyesi 17 Arap Ülkesi (S. Arabistan, Bahreyn, Katar, Kuveyt, BAE, Umman, Mısır, Lübnan, Ürdün, Fas, Tunus, Irak, Libya, Filistin, Sudan, Yemen, Suriye) arasında tesis edilmiş olup, Arap Ortak Pazarı (arab common market) yaratmak için çalışmalar yapmaktadır. Ekonomik yapıları ve gelirleri benzer üye ülkeler arasında serbest ticaret anlaşması uyarınca, (2005 yılından beri) karşılıklı ticarette gümrük vergi oranları sıfırlanmıştır.

STA (Serbest Ticaret Anlaşmaları): KİK/GCC ile serbest ticaret anlaşması (STA) imzalayan ülkeler ve ülke grupları; EFTA (İsviçre, Norveç, İzlanda, Lihtenştayn/2014 yılı Temmuz) ve Singapur'dur (1 Ocak 2009).

Ayrıca, Yeni Zelanda ile de (KİK arasında) STA öngören teknik müzakereler 2007 yılında başlamış ve 2009 yılı Ekim ayında tamamlanmıştır (ön anlaşma 31 Ekim 2009). Müzakeresi tamamlanan "Taslak Anlaşma Metni" henüz taraflarca imzalanmamıştır.

Öte yandan, KİK ülkeleri ile serbest ticaret anlaşmasını müzakere eden ülkeler ve ülke grupları ise; Türkiye, Avrupa Birliği, Avustralya, Güney Kore, Japonya, Çin, Hindistan, Pakistan ve MERCOSUR ülkeleridir. Ayrıca, Hong Kong, Şili ve Malezya da KİK ülkeleri ile serbest ticaret anlaşması müzakereleri başlatmak için başvuruda bulunmuşlardır.

Yukarıda belirtilen STA'lardan sorumlu kurum BAE Ekonomi Bakanlığıdır.

(http://www.economy.gov.ae/english/Ministry/MinistrySectors/ForeignTradeSector/Pages/default.aspx)

6.4. TARİFELER VE DİĞER VERGİLER

6.4.1. İç Vergiler

BAE'de Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, KDV, ÖTV gibi iç vergi uygulamaları bulunmamaktadır. Sadece, ülkede faaliyet gösteren yabancı petrol şirketleri ile yabancı bankalar, karları üzerinden belirli oranda vergiye tabidir.

Öte yandan; IMF ile de istişare eden Federal Hükümet, son yıllardaki petrol fiyatının düşmesinden kaynaklanan gelir düşüşünü telafi etmek amacıyla, yeni bir kurumlar vergisi düzenlemesini ve 2018 yılı başında tüm ürün ve hizmetlerin tüketiminden "%5 oranında KDV"yi yürürlüğe koymayı planlamaktadır. Teknik çalışmalar devam etmektedir.

6.4.2. Gümrük Vergileri

BAE'ne ithalat genel olarak %5 oranında gümrük vergisine tabidir. Gümrük vergisi, ürünün CIF bedeli üzerinden tahsil edilmektedir. Bir kısım gıda ürünü ve yaş meyve sebze türü ile canlı hayvan ithalatı gümrük vergisinden muaftır (%0). Buna karşılık; alkollü ürünler %50 ve tütün mamülleri %100 oranında gümrük vergisine tabidir.

BAE'nin KİK üyeliği bağlamında ortak uyguladığı gümrük vergi oranları Federal Gümrük İdaresinin web sayfasında (www.fca.gov.ae) hizmete sunulmaktadır. (Gümrük Vergileri için Bakınız: BAE Gümrük Vergi Oranları)

Öte yandan, gümrük birliği veya serbest ticaret anlaşmasının olduğu KİK/GCC, GAFTA, ve EFTA üyesi ülkeler ile Singapur'dan (BAE'ne) yapılan ithalat gümrük vergisinden muaftır (%0).

1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe giren KİK/GCC-Singapur STA'sı uyarınca gümrükten muaf olarak BAE'ne ithal edilebilecek ürünler listesi BAE Ekonomi Bakanlığının aşağıda link edilen web sayfasında hizmete sunulmuştur. Sözkonusu ürün listesinde "A" ve "B" olarak belirtilen ürünlerin BAE'ne ithali halihazırda gümrük vergisinden muaftır. Ancak, Listede "C" olarak ifade olunan ürünler için gümrük muafiyeti sözkonusu değildir. (http://www.economy.gov.ae/english/Ministry/MinistrySectors/ForeignTradeSector/Pages/Free-trade-agreements-annex.aspx)

İthalatta aranan esas belgeler; gümrük beyannamesi, ticari fatura, menşe şahadetnamesi, sağlık belgesi (gıda ürünleri için), konşimento ve çeki listesidir.

İthali yasak ve kontrol altındaki ürünler listesine Dubai Gümrük İdaresinin web adresinden de (www.dubaicustoms.gov.ae) erişim sağlanabilmektedir. (Bakınız: BAE-İthali Yasak-Kontrol Altındaki Ürünler)

Öte yandan; Avrupa Birliğinin aşağıda link edilen web adresinde de BAE'nin uyguladığı gümrük vergi oranları (http://madb.europa.eu/madb/datasetPreviewFormATpubli.htm?datacat_id=AT&from=publi) belirtilmektedir.

Ayrıca, Uluslararası Ticaret Merkezinin (ITC-trademap.org-) web sayfasında, dünya genelinde bir önceki yıl yapılan ithalat verileri (ülke, ürün, birim fiyat, toplam tutar, gümrük vergisi bazında) kullanıma sunulmaktadır. (Bakınız: BAE-İthalat İstatistikleri-Gümrük Vergi Oranları)

6.4.3. Standardizasyon

BAE'de ürün standartları, 2001 tarih ve 28 no.lu Kanun kapsamında yürütülmektedir. (Kanun için bakınız) Standartlardan sorumlu kurum ESMA'dır (www.esma.gov.ae).

BAE üyesi olduğu KİK Standardizasyon Kuruluşunun (GSO.org.sa) genel kurallarına uygun olarak faaliyetini gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda, ESMA tarafından onbinin üzerinde ürün için (GSO'na uyumlu olarak) standart belirlenmiştir. (Bakınız: GCC Standardization Organization)

BAE aynı zamanda ISO (International Organization for Standardization), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), OIML (International Organization of Legal Metrology), SMIIC (Standards and Metrology Institute for Islamic Countries) üyesidir.

BAE'de ürün standardizasyonu konusunda dayanak teşkil eden bir diğer mevzuat Tüketicilerin Korunmasına Dair 2007 tarih ve 12 sayılı Federal Hükümet Kararıdır. (Hükümet Kararı için bakınız)

Gıda ürünleri ithalatında gümrük idaresince istenilen başlıca belgeler; ticari fatura, menşe belgesi, paketleme/çeki listesi, sağlık sertifikası, helal kesim sertifikası, ithalat izni veya ticaret lisansıdır.

Gıda ürünleri ithalatında ürünün ambalajı/paketi üzerinde; tek etiket olması, açıklama ve uyarıların mutlaka Arapça olması ve bu çerçevede "ürün adı, markası, adedi, menşei ülke, imalatçı, içindekiler, üretim tarihi ve son kullanım tarihi" bilgilerinin paket üzerinde (Arapça) belirtilmesine bilhassa dikkat edilmektedir. BAE'de ölçü birimi olarak metrik sistem kullanılmaktadır.

Gıda güvenliği bağlamında zorunlu olan "Sağlık Sertifasının" yanısıra, ayrıca tüm sığır ve kümes hayvanları ürünleri ithalatında İslami kurallara göre kesilmiş olduğuna dair menşe ülkede düzenlenmiş "helal sertifikası" istenilmektedir. (http://halal.ae/en-us)

Bitki ürünleri ithalatında ise "bitki sağlık sertifikası (phytosanitary certificate)" gümrük idaresince aranılmaktadır.

BAE Sağlığı Bakanlığı sicilinde kayıtlı olmayan tıbbi ilaçların ithalatı yapılamamakta ve sorumluluk imalatçı ile acentesine ait olmaktadır.

Ürünün Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından öngörülen tüm gereklilikleri karşıladığını gösteren "Eczacılık Ürünü Sertifikası-Certificate of a Pharmaceutical Product-" gümrükte tıbbi ilaçlar ithalatında aranan belgeler arasındadır.

Tarımsal ilaçların ithalatı ise, sadece geçerli ithal iznine sahip tescilli ithalatçılar tarafından yapılabilmektedir.

Öte yandan yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde; Dubai'ye ithal edilen gıda ürünleri, gıda güvenliği açısından, öncelikle Dubai Belediyesinin (www.dm.gov.ae) kontrol ve onayından geçirilmektedir. Gıda ürünleri labaratuvar testlerine tabi tutulmakta, ayrıca BAE standartlarına uymayan ürünlerin satışı BAE'de tamamen yasaklanmakta ve ithal edilen bu ürünlerin 10 gün içerisinde imhası (yada Arap olmayan üçüncü bir ülkeye satışı) istenebilmektedir. (Detay için bakınız: Dubai Belediyesi-Gıda Güvenliği Dairesi)

Gıda ürünlerinin üretim ve son tüketim tarihlerine özellikle dikkat edilmektedir. Tespit edilen kullanım sürelerinin (raf ömrünün) biten gıda ürünlerinin ithalatına veya piyasada satışına izin verilmemektedir.

7. TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye'nin BAE'ne yönelik dış ticaret hacmi yıllar itibariyle sürekli artmış ve 2008 yılında, 8,6 milyar dolara ulaşmıştır. Bu durum, ülkeye gerçekleşen ihracat artışından kaynaklanmıştır. 2009 yılında global krizin de etkisiyle iki ülke arasındaki ticaret hacmi 3,5 milyar Dolara düşmüştür. 2012 yılında ise ticaret hacmi %138 artarak 11,7 milyar dolara ulaşmıştır. 2015 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi 6,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, 2016 yılında %36 artış olmuştur.

Türkiye'nin BAE'ye yönelik ihracatı 2012 yılına kadar artış trendindeyken, global mali krizin de etkisiyle 2013-2015 dönemindeki durgun seyreden ihracat 2016 yılında bir önecki yıla göre %15 oranında artış kaydetmiştir.

Aynı şekilde, düşüş eğilimindeki Türkiye'nin ithalatında da 2016 yılında bir önceki yıla göre %84 oranında yükselme yaşanmıştır.

Tablo 12: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri ile Dış Ticareti (1.000$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	4.655.710	3.253.024	7.908.734	+1.402.686
2015	4.681.255	2.008.690	6.689.945	+2.672.565
2016	5.406.224	3.701.152	9.107.376	+1.705.072

Kaynak: TUİK

İki ülke arasındaki ticaret, Türkiye lehine fazla vermektedir. Bu durumda, BAE'den petrol veya gaz ithal edilmemesi önemli etkendir. BAE tarafından ülkemiz menşeli ürünlere karşı uygulanmakta/yürütülmekte olan herhangi bir ticaret politikası önlemi/soruşturması bulunmamaktadır.

7.2. TÜRKİYE'NİN BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NE İHRACATI

Türkiye'nin BAE'ne sektörel bazda ihracatında; kıymetli taşlar/metaller, demirçelik ve petrol ürünleri ile elektrikli makine ve cihazlar ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 13: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'ne İhracatında Başlıca Ürünler (1.000 $)

GTIP NO	GTIP AÇILIMI (İLK 15 ÜRÜN)	2014	2015	2016
7108	ALTIN (işlenmemiş)	480.236	857.247	1.618.860
7113	MÜCEVHERAT (altın ve pırlanta)	1.460.580	1.168.767	1.436.343
7214	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN ÇUBUKLAR	714.509	522.587	408.630
2710	PETROL YAĞLARI (benzin)	497.580	569.791	355.859
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ	15.075	23.717	71.374
5702	DOKUNMUŞ HALILAR	71.073	65.879	69.987
9306	HARP MÜHİMMATI VB AKSAM VE PARÇALARI;	86.737	69.441	60.212
6802	İNŞAATA ELVERİŞLİ İŞLENMİŞ TAŞLAR (mermer)	45.467	49.247	49.025
9403	MOBİLYALAR VE AKSAM VE PARÇALARI	27.740	39.854	42.387
8537	ELEKTRİK KONTROL, DAĞITIM TABLOLARI VB	16.475	27.259	40.251
7216	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN PROFİLLER	47.704	50.906	33.636
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA	25.286	29.699	30.290
8703	BİNEK OTOMOBİLLERİ	7.317	6.497	29.240
8544	İZOLE EDİLMİŞ TELLER, KABLOLAR	17.544	18.592	28.424
6204	KADINLAR VE KIZ ÇOCUK İÇİN ELBİSE, ETEK VB.	32.968	29.815	28.290
	Genel Toplam	4.655.710	4.681.255	5.406.224

Kaynak: TUİK

2016 yılı ihracatının ürün bazında ilk iki sırasını (%56'sını) işlenmemiş altın ve mücevherat oluşturmuştur.

Türkiye'den ihracatta; özellikle inşaat malzemeleri, mobilya ve dekorasyon ürünleri, ev tekstili, gıda ürünleri, oto yedek parça, elektrik malzemeleri, yapı malzemeleri, hazır giyim, mücevherat, medikal ürünler, kozmetik ve kişisel bakım ürünleri alanlarında ihracat potansiyeli olduğu değerlendirilmektedir.

BAE Gümrüğü, Türkiye'den ithal edilen gıda ürünleri ile ilgili olarak Koli Listesi, Menşe Şahadetnamesi ve Sağlık Belgesi'nin Türkiye'deki BAE Konsolosluğu'ndan tasdik ettirilmesini istemekte ve sayfa başına tasdik ücreti Türk firmaları tarafından ödenmektedir. Ayrıca, acil tasdikler için firmalarımızın ilave ücret ödemesi de talep edilmektedir. Ticari faturalarda ise talep edilen onay ücreti fatura tutarına göre değişebilmektedir.

7.3. TÜRKİYE'NİN BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'DEN İTHALATI

Tablo 14: Türkiye'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nden İthalatında Başlıca Ürünler (1.000 $)

GTIP NO	GTIP AÇILIMI (İLK 15 ÜRÜN)	2014	2015	2016
7108	ALTIN (İŞLENMEMİŞ)	2.437.321	1.499.290	3.133.380
7601	İŞLENMEMİŞ ALUMİNYUM	155.182	174.018	126.913
3901	ETİLEN POLİMERLERİ (İLK ŞEKİLLERDE)	40.880	91.260	106.489
7113	MÜCEVHERCİ EŞYASI VE AKSAMI	300.297	92.407	82.312
2710	PETROL YAĞLARI	480	97	58.862
3902	PROPİLEN (İLK ŞEKİLLERDE)	33.086	47.073	47.701
7102	ELMASLAR	4.672	13.041	20.251
7106	GÜMÜŞ	7.324	2.691	12.657
7602	ALUMİNYUM DÖKÜNTÜ VE HURDALARI	8.459	8.541	12.639
3920	PLASTİKTEN DİĞER LEVHA, PLAKA, FOLYE	8.412	7.976	10.675
	Genel Toplam	3.253.024	2.008.690	3.701.152

Kaynak: TUİK

8. BURSA İLİNİN İSPANYA İLE DIŞ TİCARETİ

2016 yılında , Bursa ilinden Birleşik Arap Emirlikleri'ne yaklaşık 67 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 14 milyon dolar olmuştur.

TOBB'nin 2016 verilerince Bursa'da Birleşik Arap Emirlikleri sermayeli üç firma bulunmaktadır.

Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan Birleşik Arap Emirlikleri'ne ihracat yapan firma sayımız 429'dur.

Tablo 15: Bursa ilinin Birleşik Arap Emirlikleri ile Dış Ticareti (USD)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2014	63.165.885	16.486.835	79.652.720	46.679.050
2015	64.853.582	24.460.348	89.313.930	40.393.234
2016	67.391.809	14.312.007	81.703.816	53.079.802

Kaynak: TUİK

9. İKİ ÜLKE ARASINDAKİ ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Tablo 16: İki ülke arasında imzalanan ticari anlaşmalar

ANLAŞMA ADI	İMZA/ ONAY TARİHİ
8. Dönem KEK Toplantısı Mutabakat Zaptı	10.02.2011
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	28.09.2005/ 24.07.2011
Küresel Taahhüt ve Hizmet Kuruluşu (TRICON) ve KOSGEB Arasında Anlaşma	31.10.2003
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	29.01.1993/ 27.12.1994
Türkiye – Birleşik Arap Emirlikleri Hava Ulaştırma Anlaşması	26.10.1986
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	09.08.1984
BDDK ile BAE Merkez Bankası Arasında Teknik İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı	17.02.2009
Türkiye ile KİK arasında STA yapılması yolunda çalışmalar devam etmektedir.	

10. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde fikri, sınai mülkiyet hakları, dağıtım kanalları, tüketici tercihleri, ambalaj, paketleme ve etiketleme, satış teknikleri ve satışı etkileyen faktörler, fiyatlandırma ve ödeme koşulları, kamu ihaleleri gibi pazar ile ilgili bilgilere yer verilmektedir.

10.2. FİKRİ, SINAİ MÜLKİYET HAKLARI

BAE'de telif hakları (copyrights), ticari marka (trademark) ve patent ile ilgili olarak (haksız rekabete karşı) korumacı düzenlemeler mevcuttur. Firmaların ürünlerini sahteciliğe karşı korunması için ticari markalarını ve telif haklarını Federal Ekonomi Bakanlığı'na (http://trademark-copyright.ae/) tescil ettirmeleri gerekmektedir.

Patent hakkı koruması içinse yetkili kurum Abu Dhabi Patent Ofisidir. Ancak, patentin tüm KİK/GCC ülkelerinde geçerli olması için Suudi Arabistan'da Riyad Merkez Ofisine başvurulması gerekmektedir.

10.3. DAĞITIM KANALLARI

Birleşik Arap Emirlikleri'ne ihraç edilen bir malın pazardaki başarısı, acenta veya distribütörün yada ithalatçının pazarlama ve dağıtım ağının yaygınlığı ve etkinliği ile doğru orantılıdır. Piyasada rekabet çok yoğundur. Bu yüzden acenta seçimi oldukça önemlidir.

10.4. AÇIK PAZAR

BAE piyasası rekabetçi, fiyata duyarlı ve dışa açık bir pazardır. Pazarın bu özelliğinden dolayı ülkede neredeyse her ülkeye ait malları bulmak mümkündür. Ülkenin tarım ve sanayi üretimi yetersiz olduğundan, ihtiyaçların büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Piyasada rekabet çok yoğundur ve piyasada tutunabilmek için rekabet üstünlüğüne sahip olunması gerekmektedir. Kalite, raf ömrü (üretim ve son kullanım tarihi), satış sonrası hizmet ve standartlara uygunluk gibi faktörlerin önemi göz ardı edilmemelidir. Fiyat belirlenirken, rakip ürünlerin fiyatları dikkate alınmalıdır. Piyasada güven kaybetmiş bir marka veya firmanın bu piyasada bir daha tutunabilmesi zordur.

Az nüfusu ve çeşitlilik içeren toplumsal yapısı ve farklı tüketici özellikleri nedeniyle BAE (özellikle Dubai) pazarına, ülke içi talepten ziyade, bölge ülkelerinden gelecek dış talepleri yakalamak için girilmesi daha uygun

görülmektedir. Bu çerçevede, bölgede uzun vadeli iş/ticaret planlayan yabancı firmalar, özellikle Dubai veya serbest bölgelerinde olmak üzere, ofis/şube olarak yerleşik faaliyette bulunmayı tercih etmektedir.

Nitekim; Dubai ülke sınırlarını aşan bir boyutta, Körfez Bölgesi'nden, Uzak Doğu'ya ve Afrika'ya kadar bir hitap alanı bulmaktadır. Bölgedeki diğer ülkelerin de (İran, Irak, S. Arabistan, Pakistan, Mısır, Lübnan vb) önemli ölçüde mal ve hizmet temin ettiği bir ticaret merkezi konumundadır. Başta Amerikalı ve Avrupalı firmalar olmak üzere çok sayıda yabancı firma, özellikle Dubai'de temsilcilik açmak suretiyle BAE pazarının yanısıra Suudi Arabistan, diğer Körfez ülkeleri ve yakın Afrika ülkelerine ait piyasaları buradan takip etmektedir.

Şirketlerin orta düzey yöneticileri (satın alma/ithalat müdürü, genel müdür) genelde Lübnan, Pakistan, Hindistan, Filistin uyruklu olmaktadır. Üst düzey yöneticiler (CEO, Executive/General Director) ise yerel Arap veya Britanya vatandaşı (İngiliz, Avustralya, Güney Afrika) yada bazı Avrupa ülkelerinden olduğu görülmektedir.

Her Emirlikte Ticaret ve Sanayi Odası bulunmaktadır. Günlük ticari hayatta yerel bir bakanlık gibi aktif olarak faaliyet göstermektedirler. Dubai Ticaret Odası (http://www.dubaichamber.com/), Emirliğin ticari konumu itibarıyla en faal olanıdır. Genel Sekreterleri de işadamıdır. Abu Dhabi'de merkezi bulunan (TOBB'un muadili) BAE Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu, Odalar arasındaki koordinasyonu sağlamaktadır. (Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu: www.fcciuae.ae)

10.5. TÜKETİCİ YAPISI, TERCİHLERİ VE HARCAMALARI

Ülkenin ticaret merkezi durumunda olan Dubai, rekabetin çok yoğun olduğu bir pazardır. AVM'lerde, dünya markası ürünler satılmaktadır. Başta İran ve Rusya olmak üzere, komşu ülkelerden gelen (alım gücü yüksek) turistler ülkedeki tüketim harcamalarını yükseltmektedir. Ayrıca, sene içinde belirli dönemlerde indirimli (perakende) satışa yönelik yapılan festivaller bölge ülkelerinden yoğun ilgili görmektedir.

BAE'de ticari faaliyetler çok iyi organize olmuştur. Hileli ticarete ilişkin cezai yaptırımlar ağırdır. Perakende alışverişlerde, çok düşük marjlarda pazarlık usulü fiyat indirimi olabilmektedir. Küçük çarşılarda (souq) ve sokak dükkanlarında ise daha ziyade nispeten düşük fiyatlı ancak kalitesi de düşük (uzakdoğu menşeli) ürünlere rastlanmaktadır. Ticari amaçların yanısıra, diğer komşu ülkelerde yaşayanlar sıklıkla hafta sonu tatili ve eğlence amacıyla Dubai'yi ziyaret etmektedir.

10.6. TÜRK İŞ KONSEYLERİ

İş Konseyleri, BAE'de yerleşik olarak faaliyet gösteren yabancı firmaların ve profesyonellerin, resmi kurumlarla koordinasyonunu ve işbirliğini sağlamak üzere, mevzuat gereği kurulan işadamları derneği statüsündedirler. Ülkenin idari yapısına uygun olarak, Abu Dhabi ve Dubai'de ayrı ayrı kurulmuş iki Türk işadamları derneği (konseyi) mevcuttur.

Dubai Türk İş Konseyi (Turkish Business Council in Dubai & Northern Emirates): Dubai (ve kuzey emirliklerinde) faaliyet gösteren ikiyüze yakın Türk işadamı ve profesyonelin oluşturduğu Dubai Türk İş Konseyi 2005 yılı Şubat ayında Dubai Ticaret ve Sanayi Odası'nın himayesinde ve gözetiminde seçimlerini yapmış, 21 Mart 2005 tarihinde de anılan Oda'ya tescil edilerek faaliyetine başlamıştır (http://www.tbcdubai.org/).

Abu Dhabi Türk İş Konseyi (TBC in Abu Dhabi): Abu Dhabi Emirliğinde faaliyet gösteren Türk firma ve profesyonellerince 2009 yılında kurulmuştur. Abu Dhabi Ticaret Odasına tescilli olup, halen 35 üyesi bulunmaktadır (http://www.tbcabudhabi.org/)

11. 2018 YILI İÇERİSİNDE ÖNE ÇIKAN FUARLAR

- **Fuar Adı:** Gulfood Dubai

Tarih: 18-22 Şubat 2018
Yer: Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri
Sektör: Gıda, İçecek ve Lüks Gıda Ürünleri
Web Adresi: www.gulfood.com

- **Fuar Adı:** PMV LIVE 2018

Tarih: 26-29 Mart 2018
Yer: Dubai World Trade Centre, Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri
Sektör: Ağır Konstrüksiyon Makineleri, Fabrika Teçhizatı, Ticari ve Konstrüksiyon Araçları

- **Fuar Adı:** SteelFab

Tarih: 15-18 Şubat 2018
Yer: Sharjah, Birleşik Arap Emirlikleri
Sektör: Demir, Çelik
Web Adresi: www.steelfabme.com

- **Fuar Adı:** Automechanika Dubai

Tarih: 1-3 Mayıs 2018
Yer: Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri
Sektör: Otomotiv Endüstrisi
Web Adresi: https://www.automechanikadubai.com

- **Fuar Adı:** OUTDOOR DESIGN & BUILDING

Tarih: 26-29 Eylül 2018
Yer: Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri
Sektör: Dış Mekan Tasarımı, İnşaat
Web Adresi: https://www.theoutdoorshow.ae/

12. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

12.1. GENEL BİLGİLER

BAE'nin önde gelen şirketlerin (holdinglerin) başkanları yada üst düzey yöneticileriyle kişisel ilişki kurulmasına önem verilmesi, ithalatçının, gerektiğinde Türkiye'ye (tesislere) davet edilmesi BAE ziyareti kadar önemlidir.

BAE'ye, bölge ülkelerinden gelecek talepleri yakalamak için girilmesi daha uygun görülmektedir. Bu çerçevede, uzun vadeli bir iş planı için ülkede ofis/şube açılması faydalı olacaktır.

İhracat öncesinde taraflar biraraya gelerek; ürünün spesifikasyonu, yüklemede/teslimatta kalite kontrolü yapacak uluslararası denetim firması, teslim ve ödeme şekli, ihtilafa düşülmesi durumunda yetkili kılınacak mahkemelerin (Dubai ve Türk şirket merkezinin bulunduğu şehir) tespitinde fayda vardır. Sevkiyat öncesi "Proforma Fatura" düzenlenmesi ve (standart ve fiyat açısından) son bir kez daha ithalatçı firma teyidinin alınması yararlı olacaktır.

Ödemelerde bankacılık sisteminin (peşin yada teyitli dönülmez akreditif) kullanılması ve sektörde önde gelen (Türkiye ile iş yapan) bankalar tercih edilmelidir.

İş kurulumu öncesinde (bilhassa ticari acentelik/distribütörlük verilmesi hususunda) BAE'de bir avukatlık firması/hukuk bürosu ile temasa geçilmesi tercih edilmektedir. Bu konuda, Abu Dhabi veya Dubai'deki Ticaret Müşavirliklerimiz ile de istişare için temasa geçilebilir.

İşdünyasında, yönetici statüsünde çalışanların çoğu yabancı uyruklu olduğundan, görüşme ve yazışmalarda İngilizce yaygın olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla, kartvizitin bir tarafı Arapça diğer tarafı İngilizce olmalıdır. Ayrıca, firma broşür ve diğer promosyon malzemelerinin de hem Arapça hem de İngilizce olması etkili tanıtım açısından faydalıdır.

Özellikle Dubai'deki uluslararası sektörel ticaret ve sanayi fuarlarına, düzenli olarak her yıl katılım sağlanması, firmanın pazarda ortaya koyacağı istikrar ve pazara gösterdiği önem/ciddiyet açısından önemlidir. (http://www.dwtc.com/) Bu çerçevede; ülkemizce milli veya bireysel katılımı devlet yardımları kapsamında desteklenen BAE Uluslararası Ticaret Fuarlarının listesi Ekonomi Bakanlığının web sayfasında (https://www.ekonomi.gov.tr/portal/url/bsc) yer almaktadır.

BAE'de Abu Dhabi ve Dubai'de olmak üzere iki Ticaret Müşavirliğimiz bulunmaktadır. Dubai Ticaret Ataşeliğimizin (dubai@ekonomi.gov.tr) sorumlu olduğu görev bölgeleri Dubai, Sharjah, Ajman, Umm Alquwain, Fujairah ve Ras Al Khaimah şehirlerdir. Abu Dhabi Ticaret Müşavirliğimizin (abudhabi@ekonomi.gov.tr) görev alanı ise sadece Abu Dhabi'dir.

12.2. PARA KULLANIMI

Ülke'de Birleşik Arap Emirlikleri Dirhemi kullanılmaktadır.

12.3. PASAPORT VE VİZE İŞLEMLERİ

BAE'ye giriş yapılabilmesi için ülkeye gelmeden önce vize (visit, tourist, multiple-entry, transit) alınması gerekmektedir.

Turist Vizesi: BAE otellerinin veya tur şirketlerinin sponsorluğuna ihtiyaç duyulmaktadır. Vize ücreti 100 Dirhem'dir. (Yaklaşık 27 dolar). Vizenin süresi 30 gündür. Kişi BAE'de iken vizenin yenilenmesi söz konusu değildir.

Transit Vizesi: Özel bir vize türüdür. Dubai Havaalanı üzerinden başka bir ülkeye transit uçuş yapan yolcular Dubai'de gezmek/konaklamak istemeleri halinde havaalanında düzenlenebilmektedir. Emirates Havayolları ile seyahat eden transit yolcular için anılan havayolu şirketinin Dubai Havalanindaki bürosunda (Emirates Desk) transit vizesí düzenlenebilmektedir. Diğer havayolu şirketleri ile uçuş yapan ve ülkeye giriş yapmak isteyen transit yolcular ise Dubai Havaalanına ulaştıklarında transit vizesi için "Marhaba Services" birimine müracaat etmeleri gerekmektedir. Vize ile birlikte otel de tahsis edilebilmektedir. Ücret olarak; vize için 50 dolar ve bir miktar otel ücreti tahsil edilmektedir.

Ziyaret Vizesi: Dubai'ye aile ziyareti ya da iş görüşimesi amacıyla gelenler için düzenlenmektedir. Dubai'de ikamet belgesi sahibi kişilerin ya da Dubai'de yerleşik ve faaliyet gösteren firma ve otellerin sponsorluğu gerekmektedir. Vizenin geçerlilik süresi 60 gündür. Talep edilmesi halinde toplam 90 güne kadar uzatılabilmektedir. Seyahata çıkmadan önce, tereddüt hasıl olması halinde, ülkenin vize kuruluşu "Dubai Naturalisation and Residency Administration Department" (T: 00 971 4 398 00 00 ya da www.dnrd.gov.ae) ile temasa geçilmesinde yarar bulunmaktadır.

12.4. RESMİ TATİLLER VE ÇALIŞMA SAATLERİ

KAMU TATİL GÜNLERİ:

1 Ocak: Yeni Yıl (New Year's Day)
11 Ocak: Kurban Bayramı (Eid Al Adha)
31 Ocak: Hicri Yıl Başı (Islamic New Year - Al Hijra)
11 Nisan: Hz. Muhammed'in doğumgünü (Birth of Prophet)
6 Ağustos: Seyh Zayed'in Abu Dhabi Emiri olması (Accession of HH Sheikh Zayed)[1]
22 Ağustos: Mirac Kandili (Ascension of the Prophet)
22-24 Ekim: Ramazan Bayramı (Eid Al Fitr)
2 Aralık: Ulusal Gün (National Day)

Hafta sonu resmi tatil günleridir. Kamu kurumları tam gün tatildir. Büyük alış veriş merkezlerinde yer alan mağazalar ise, cumartesi tam gün açık olup, Cuma günü ise öğleden sonra (14.30) faaliyete başlamaktadır.

12.5. İKLİM

Kış günleri hava ılık ve güneşlidir. Gündüz sıcaklığı 20-26 derecedir. Havadaki nem oranı %60 seviyesindedir. Akşamları serin ve 15 derece civarındadır. Kasım-Nisan döneminin kış olarak değerlendirilmesi mümkündür. Yağmur seyrek de olsa genelde Ocak-Mart döneminde yağmaktadır. Yaz ayları ise sıcak ve nemlidir. Sıcaklık 40-45 derecedir. Nem oranı %90'a kadar çıkmaktadır. Ancak iç kısımları sahile göre daha az nemlidir.

12.6. YEREL SAAT

Birleşik Arap Emirlikleri saati Türkiye saatinde 1 saat ileride ve GMT+4 diliminde bulunmaktadır.

12.7. ULAŞIM

BAE'nin deniz, hava ve kara ulaşım ağı tüm bölgeye yüksek standartlarda hizmet sunmaktadır. Özellikle Dubai'deki Jebel Ali ve Rashid Limanlarında büyük hacimli kargo işlemlerine hizmet verilmekte, yine Dubai Havalimanı da hem yolcu hem de kargo taşımacılığında bölgenin en önemli merkezi konumunda bulunmaktadır. Jebel Ali Serbest Bölgesi ve Limanı da ayrıca tüm Körfez ülkeleri içerisinde deniz taşımacılığının en önemli lojistik merkezi durumundadır. Jebel Ali Limanı Singapur ve Hong Kong'tan sonra üçüncü en kalabalık limandır. Dünyanın önde gelen 125 deniz taşımacılığı firması Dubai'ye uğramaktadır.

2008 yılı Mart ayında kamuya ait beşinci havayolu şirketi Fly Dubai'yi kuran BAE'de bulunan diğer havayolları şirketleri; Emirates (Dubai), Air Arabia ve RAK Havayolları (Sharjah)'dır. Uluslararası Dubai Havaalanı'ndan ise günde 100 farklı noktaya 300 uçuş bulunmaktadır. Bunun dışında ülkede toplam 42 havaalanı (8 tanesi uluslararası havalimanı), 4.080 km'lik karayolu ve 58 ticaret gemisi bulunmaktadır. Abu Dhabi'deki ulaşım departmanı ulaşım ağının gelişmesi için 2010-2015 yıllarını kapsayan 5 yıllık bir kalkınma planı hazırlamıştır. Buna göre, ülkenin ilk Dubai ve Abu Dhabi arası hızlı treni yapılacaktır. Ayrıca, Khalifa Limanı ve sanayi BAE bölgesine liman tesisi yapımı, Abu Dhabi metrosu yapımı, taşımacılık için demiryolu koridoru ve yeni karayolları yapımı da planlanmaktadır. Abu Dhabi ulaşım departmanının bu plan çerçevesindeki bir diğer önemli projesi ise BAE ile Suudi Arabistan arasına otoyol yapımı projesidir. Bölgede en çok yabancı yatırım çeken ülke BAE'dir. Bu yatırımların büyük bir çoğunluğu ise altyapı alanında yapılmaktadır. Altyapı projelerinin geliştirilmesi için yapılan harcamalarının %30'u ise Dubai tarafından gerçekleştirilmektedir.

[1] ***Sheikh Zayed:*** *1966 yılında Abu Dhabi Emiri olan Sheihk Zayed Bin Sultan Al Nahyan 1971 yılında kurulan BAE'nin ilk devlet başkanıdır. Vefat ettiği 2004 yılı Kasım ayına kadar BAE Devlet Başkanlığı yapmıştır.*

13. SWOT ANALİZİ

GÜÇLÜ YANLAR	ZAYIF YANLAR
• 22.2 milyon varil günlük ham petrol ihracatı sayesinde dünyanın en büyük üçüncü petrol ihracatçısı olma özelliği • Ticari bariyerlerin olmayışı • Rekabetçi iş gücü ve gayrimenkul maliyetleri • Son derece gelişmiş limanlar ve büyük deniz yollarına erişim. • Kişisel ve Kurumsal vergilendirme olmayışı • Start-up kolaylığı sunan serbest ticaret bölgelerinin varlığı • Üst düzey idari destek • Kozmopolit / Gelişmekte olan Çalışma Ortamı. • Bol ve ucuz enerji tedariği	• Güçlü hizmet sektörlerinin birçoğu BAE vatandaşları için ayrılmış oluşu. • Emlak Hizmetleri. • Tarım özgü hizmetler. • Yolcu ve Yük Yolları. • Her Emirlik için değişen start-up kuralları ve yönetmelikleri • İngilizce'nin hukuki dil olmayışı. • Fırsatları genişletmek için network gerekliliği
FIRSATLAR	**TEHDİTLER**
• % 100 hisse ile işletme sahipliği • % 100 geri ödenebilir sermaye • Büyük bir ihracat pazarı • 1.5 milyar dolarlık Orta Doğu ve Afrika pazarına erişim • Büyük sanayi ülkeleri (Japonya, Singapur, AB, Mercosur, Hindistan, Türkiye, Çin vb.) ile ticaret misyon ortaklığı ve anlaşmalar. • Planlanan altyapı çalışmaları • Turizm sektörü • Tüketim artışı	• Merkez emirliklerde yaşam maliyetlerindeki artış • Emlak kaynaklı ekonomik dengesizlik • İklim şartlarından kaynaklanan kum ve toz fırtınaları • Kamu hizmetleri ve tarıma yapılan ağır hükümetin sübvansiyonları ve eskimiş vergi sistemi.

14. YARARLI ADRESLER

T.C. ABU DHABİ BÜYÜKELÇİLİĞİ
Adres: Al Rowdah Area, 26th Street, Villa no: 440, ---P.O.Box: 3204 ---Abu Dhabí / UAE-
Telefon : 00 971 2 -445 48 64 - 445 48 65
Fax : 00 971 2 -445 25 22 / 445 25 85
E-posta : tcabudbe@emirates.net.ae

T.C. ABU DHABİ BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ
Tel: +971 2 443 32 61
Faks: +971 2 443 00 71
E-posta: abudhabi@ekonomi.gov.tr

T.C. DUBAİ BAŞKONSOLOSLUĞU
Adres : World Trade Centre Tower, 8th Floor --- P.O.Box: 9221, Dubaí / UAE
Telefon : 00 971 4 - 331 47 88
Fax : 00 971 4 - 331 73 17
E-posta : tcdubk@emirates.net.ae

T.C. DUBAİ BAŞKONSOLOSLUĞU TİCARET ATAŞELİĞİ
Tel: +971 4 332 79 33
Faks: +971 4 332 53 43
E-posta: dubai@ekonomi.gov.tr

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ
Tel: 0 312 491 21 51 - 490 14 14 - 490 14 68
Faks: 0 312 491 23 33
Eposta: ankara@mofa.gov.ae
Web: http://www.uae-embassy.ae/Embassies/tr

BAE ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ
Tel: 0 312 491 21 51 - 490 14 14 - 490 14 68
Faks: 0 312 491 23 33
Eposta: ankara@mofa.gov.ae
Web: http://www.uae-embassy.ae/Embassies/tr

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİ
Tel: 0 312 491 21 51 - 490 14 14 - 490 14 68
Faks: 0 312 491 23 33
Eposta: ankara@mofa.gov.ae
Web: http://www.uae-embassy.ae/Embassies/tr

15. KAYNAKÇA

1. Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi – www.ekonomi.gov.tr
2. Trademap – www.trademap.org
3. Expodatabase - http://www.expodatabase.com/
4. Türkiye İstatistik Kurumu – www.tuik.gov.tr
5. World Meters - http://www.worldometers.info/tr/
6. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği – www.tobb.org.tr
7. The Economy Intelligence Unit (EIU) - http://www.eiu.com/home.aspx
8. Uludağ İhracatçılar Birliği - http://www.uib.org.tr/tr/
9. Birleşik Arap Emirlikleri Ekonomi Bakanlığı - http://www.economy.gov.ae/
10. Sander Ticaret Portalı - https://en.portal.santandertrade.com/